

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Socioemotionella svårigheter hos barn

En studie om strategier och bemötande av utåtagerande barn i skolan

Jeanette Pierrou & Mona Mattsson

2013

Examensarbete, Nivå, 15 hp
Pedagogik
Läroprogrammet

Handledare: Maud Söderlund, Wieland Wermke

Examinator: Peter Gill

Pierrou, Jeanette & Mattsson, Mona (2013). *Socioemotionella svårigheter hos barn i skolan* Examensarbete i pedagogik. Lärarprogrammet. Avdelning för kultur-, religion och utbildningsvetenskap. Högskolan Gävle

SAMMANFATTNING

Vår studie handlar om barn med socioemotionella svårigheter där fokus ligger på utåtagerande barn. I dag har vi en skola för alla vilket innebär att lärarna ska kunna bemöta alla barns olikheter. Vårt syfte är att undersöka hur lärarna bemöter dessa barn samt vilka strategier de använder. Vi upplevde att osäkerhet, rädsla samt frustration är ett vanligt fenomen hos den vuxne vid bemötande av utåtagerande barn. Därför har vi behandlat frågorna om vilka strategier lärarna använder för att bemöta barn med socioemotionella svårigheter.

Vår undersökning är en kvalitativ studie där vi har intervjuat fem lärare i olika verksamheter inom skolan. Vi har studerat vad forskningen visar genom vetenskaplig litteratur. Tidigare forskning visar att diskursen har pågått under en längre tid om en skola för alla, vilket innebär att skolan kan ha en mångfald av barns olikheter. Detta kräver att arbeta individualiserat och att bemöta barnen efter sina förutsättningar för att få en fungerande skola för alla. Tidigare forskning visar att det saknas kunskap och förståelse i många skolor om att bemöta barn med socioemotionella svårigheter. Vi har studerat i litteraturen om vad det innebär för dessa barn, samt hur miljön kan skapa eller förebygga deras svårigheter. Därefter har vi studerat grupp- och samspelsprocessen, vilka svårigheter det finns när barnet inte förstår sammanhangen. Det blir även hinder när barnen inte förstår eller uppfattar sambandet med koderna samt signalerna som sänds ut från den sociala miljön.

Det framgår i resultatet att lärarens förståelse samt kompetens är viktig för att kunna hantera och bemöta barn med socioemotionella svårigheter. Det som måste förändras hos många vuxna är synsättet, att våga tro på barnet, skapa förutsättningar samt att vara självkritisk. Att inte se barnet som ett problem utan vad det är som skapar problemet. Vikten ligger på att bekräfta barnet med konstruktivt bemötande samt att vara självkritisk. Detta har betydelse för att barnen inte ska förlora sin självkänsla. Resultatet av miljöns betydelse samt att verksamheten är individanpassad är en viktig komponent för att få bra resultat hos barnen. I studien har vi behandlat barn i förskolan samt elever i skolans tidigare år, i texten använder vi samlingsnamnet barn och förskollärare benämner vi som lärare.

Nyckelord: Barn, bemötande, lärare, strategier, utåtagerande, socioemotionella svårigheter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	2
1.2 Avgränsningar.....	2
1.3 Disposition.....	2
2. Bakgrund.....	4
2.1 Vad innebär socioemotionella svårigheter?.....	4
2.2 Historisk tillbakablick.....	5
2.3 Styrdokument.....	5
3. Tidigare forskning.....	6
3.1 Sociala miljön.....	6
3.2 Grupp - och samspelsprocesser.....	7
3.3 Bemötande och strategier.....	7
4. Metod.....	12
4.1 Metodval.....	12
4.2 Urval av informanter.....	12
4.3 Fallbeskrivning.....	12
4.4 Beskrivning av informanterna.....	13
4.5 Genomförande.....	14
4.6 Tillförlitligt.....	15
4.7 Etiska övervägningar.....	16
4.8 Urval/bortfall.....	16
5. resultat.....	17
5.1 Vad innebär socioemotionella svårigheter.....	17
5.2 Konflikter.....	17
5.3 Lärares bemötande.....	19
5.4 Lärares förhållningssätt i bemötandet.....	20
5.4.1 Sammanfattning.....	21
5.5 Strategier för bemötande.....	21
5.5.1 Sammanfattning.....	24
5.6 Att bemöta barn i den pedagogiska miljön.....	25
5.7 Strategier och bemötande i fallbeskrivningen.....	25
6. Diskussion och analys.....	27
6.1 Konflikthantering.....	28
6.2 Samspel och kommunikation.....	29
6.3 Miljöns Sociala betydelse.....	30
7. Metoddiskussion.....	32
Tack.....	32
Referenser.....	33
1. Bilagor.....	35
1.2 Missivbrev.....	35
1.3 Fallbeskrivning.....	35
1.4 Intervjufrågor.....	36

1. INLEDNING

Vi måste respektera och ta barns känslor på allvar, liksom även de känslor som barnen utlöser hos oss. Vi måste också respektera att barn är olika med avseende på hur lätt och med vilken styrka känslorna kommer till uttryck. (Johannessen (1997 s.113)

Under vår lärarutbildning har vi insett att barn med socioemotionella svårigheter har blivit allt vanligare i skolan i dag. Vårt intresse ökade när vi genomförde vår specialisering om specialpedagogik och skrev en A-uppsats om utåtagerande barn. Vi bestämde oss för att fördjupa oss ytterligare i ämnet, hur vi på bästa sätt kan bemöta utåtagerande barn i vårt kommande yrke som lärare. Utifrån vår yrkeserfarenhet inom skolans område har vi haft kontakt med barn med impulsivt och aggressivt beteende. Detta har för oss varit svårt att bemöta och hantera eftersom kunskap och kompetens har saknats. Vi är övertygade om att i vår kommande profession som lärare kommer att möta barn med socioemotionella svårigheter. Vi kommer därför att i vårt arbete lyfta fram lämpliga verktyg samt olika strategier för att få ett bra bemötande i skolan. Enligt Lpfö 98 (reviderad 2010), Lgr 11 ska barn få möjlighet att utveckla sin sociala förmåga samt att skapa tillit och goda relationer vilket är lärarnas ansvar att bygga upp.

Wiking (1991) hävdar att det är vanligt att barnet med beteendeproblem får en stämpel, det blir lätt negativa förväntningar på barnet som börjar i skolan. Risken är att barnet inte blir sedd med positivt bemötande utan anses som bortskämd utav dåliga föräldrar. Barnet blir till följd mer rastlös, okoncentrerad och utåtagerande. Författaren påpekar att som sjuåring är det svårt att tala om hur man känner sig och att missförstånd från omgivningen kan uppstå genom att individen istället agerar med negativt beteende. Omgivningens förhållningssätt och bemötande har en avgörande betydelse för deras utveckling av självförtroende och självinsikt. Det krävs tålmod samt kompetens för att få en bra relation till dessa barn. Enligt Greene (2003) är det skillnad på hur barn agerar utåt, om de är flexibla eller inte. Författaren menar att det är skillnad på aggressioner, om det är trots eller ofrivilligt beteende. Enligt våra erfarenheter skolan har vi upplevt att utåtagerande barn har bemöts med lärarens okunskap. Följden kan leda till svårigheter att hantera barns agerande på grund av rädsla och osäkerhet. Enligt Lpfö 98 (reviderad 2010), Lgr 11 har skolan en viktig uppgift att tillgodose barnets behov och att ge stöd åt barn med svårigheter. Greene (2003), Hejlskov Elvén (2009) påpekar att ett felaktigt bemötande i skolan innebär en risk att barnet blir åsidosatt eller hamnar i den kriminella världen. I resultatet besvarar vi frågorna om att bemöta barn med socioemotionella svårigheter samt vilka strategier det finns att tillgå.

Syftet är att synliggöra olika strategier samt ha ett bra bemötande när det gäller barn med socioemotionella svårigheter. Enligt Johannessen (1997) har den sociokulturella omgivningen betydelse för hur svårigheterna kan förhindras eller förvärras hos barn med dessa svårigheter. Författaren menar att barnets socioemotionella svårighet inte är problemet i sig själv utan skapas i samspelsprocesserna. Det vi säger i missivbrevet är att vi anser att skolan har en viktig roll där det krävs kunskap och förståelse för hantering av barn socioemotionella svårigheter. Eftersom det kan innebära både att vara utåtagerande och tillbakadragen har vi avgränsat arbetet genom att utgå från utåtagerande barn. Detta innebär att i konflikthantering hitta strategier för att stödja och skapa förutsättningar för utveckling och lärande för dessa barn. För att undersök

strategier och bemötande bestämde vi oss för att utföra kvalitativ undersökning i form av intervjuer.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med vår studie är att undersöka några lärares perspektiv på arbetet med barn med socioemotionella svårigheter samt vilka strategier de använder.

- Vilka strategier använder lärarna för att bemöta barn med socioemotionella svårigheter?
- Hur beskriver lärare sitt bemötande med barn med socioemotionella svårigheter i skolan?

1.2 Avgränsningar

Vi insåg att socioemotionella svårigheter är ett stort begrepp vilket fick oss att begränsa arbetet. Eftersom socioemotionella svårigheter innebär att antingen vara inåtvänd eller utåtagerande har vi valt att fokusera på utåtagerande barn. Fokus ligger på hur lärarna bemöter dessa barn på bästa sätt och vilka strategier som finns att tillgå. Vi kommer inte att behandla begreppet diagnoser eller fördjupa oss i barnets inlärningssvårigheter. Samarbetet med föräldrarna är en viktig diskussionsfråga vilket vi även undviker i detta arbete. Det kan vara intressant att få veta vilken handledning det finns att tillgå både för barn samt lärarna vilket vi nämner lite om i studien. Däremot avgränsar vi oss med att inte behandla andra stödinsatser och myndigheter.

1.3 Disposition

I vår studie belyser vi några lärares perspektiv på bemötande av barn med socioemotionella svårigheter samt om deras olika strategier i skolan. Vårt arbete innehåller fakta och information från intervjuer om barn med socioemotionella svårigheter.

Vi börjar arbetet med en sammanfattning där vi redogör för innehållet av studien. Därefter har vi första delen med inledning där vi förklarar varför vi valde detta ämne och vad det innebär. Vidare kommer syftet med studien, frågeställningar samt vilka avgränsningar vi har gjort.

Anda delen handlar om bakgrunden där vi beskriver vad socioemotionella svårigheter innebär. Vidare tittar vi på den historiska tillbakablicken därpå följer vad läroplanen säger om skolans riktlinjer.

Tredje delen handlar om tidigare forskning där vi börjar att beskriva om hur den sociala miljöns påverkan. Vidare behandlar vi om grupp- och samspeletsprocesser samt om bemötande och om olika strategier.

Fjärde delen handlar om metod, hur vi har gjort, vilka urval vi har gjort, fallbeskrivningen, beskrivning av informanterna, hur vi har gått till väga, tillförlitligheten. Vi har även beskrivit vilka etiska övervägningar vi har tagit hänsyn till.

Femte delen är resultatet där vi har behandlat, vad det innebär att ha socioemotionella svårigheter, konflikter, lärarnas bemötande, lärarnas förhållningssätt i bemötande,

strategier för bemötande, att bemöta barn i den pedagogiska miljön samt strategier och bemötande i fallbeskrivningen.

Därefter följer sjätte delen med diskussion och analys. Vi diskuterar om hur skolan bemöter barn med socioemotionella svårigheter samt vilka strategier det finns att tillgå. Därefter kommer konflikthantering, varför det uppstår konflikter, hur barnen kan bemötas på bästa samt vilka strategier det finns att förhindra konflikter. I samspel och kommunikation diskuterar vi vilka problem som kan uppstå samt om strategier och bemötandets betydelse för att få barnet att fungera. Till sist handlar det om sociala miljöns betydelse för barn med socioemotionella svårigheter.

Den sjunde delen innehåller metoddiskussion. Vi avslutar med bilagor

2. BAKGRUND

I den här delen redovisar vi för vad litteraturen säger om strategier samt bemötande av barn med socioemotionella svårigheter. Vi börjar med att beskriva vad det innebär att ha socioemotionella svårigheter, därefter fortsätter vi med en kort beskrivning om en historisk tillbakablick om en skola för alla. Vidare beskriver vi en del av läroplanens riktlinjer.

2.1 Vad innebär socioemotionella svårigheter?

Sociala och emotionella svårigheter menar Johannessen (1997) kan vara barn som är blyga och försiktiga samt de som är utåtagerande. Enligt författare finns det olika kännetecken på socioemotionella svårigheter vilket inte är lätt att förutse. Hon menar att det bara är en fingervisning på vad det kan innebära. Vidare poängterar hon om att "kännetecknen berättar för oss vad barnet har problem med och vad de därmed måste träna på" (s.34). Författaren påvisar att barnets problem kan vara överaktivitet, motorisk oro samt impulsivt beteende, vilket kan innebära ofrivilligt fysiskt handlande. Det betyder att barnet inte hinner tänka efter innan ett agerande. Vidare menar Johannessen att en del barn har begränsad social förmåga vilket leder till brister i samspel med andra, när det gäller balansen mellan att ge och ta. Det finns även barn som ser till sitt eget bästa och tar för sig utan att visa hänsyn till andra.

Vissers et al. (2009) påpekar att statistiken visar att det är vanligast att utåtagerande impulsiva barn i konflikter skyller på de andra barnen. De känner sig oskyldiga samt att de inte kan se sina egna fel. Andersson (2011) påvisar att en individ med positiv självbild kan bli en orealistisk bild av sig själv. Självbilden är att han/hon är övertygad om att de kan allt, de inser inte sina begränsningar utan anser sig själva som smarta elever. Lindsjö (föreläsning via internet 2011) poängterade att barnen med dålig självinsikt och oförmåga till empati har en destruktiv förmåga. De har även lätt för att känna sig orättvist behandlad när han/hon blir tillrättavisad. Enligt Johannessen (1997) har barnet svårt att förstå att andra uppfattar handlingen negativ vilket oftast leder till konflikter. Barnet kan även få en stämpel, "det bråkiga barnet" från omgivningen vilket begränsar dess utveckling i sin socioemotionella förmåga.

Enligt Johannessen är koncentrationssvårigheter också ett kännetecken på socioemotionella svårigheter. Det innebär att barnet har svårt att hålla fokus i lugna aktiviteter, även på det som är mindre intressant. Barnet som har koncentrationssvårigheter har också svårt att hålla sig från vad omgivningen gör och säger. Eftersom de gärna vill lägga sig i andras angelägenheter. Författaren menar vidare att en del barn med socioemotionella svårigheter är egoistiska. De har svårt att visa hänsyn samt med sin sociala sensitivitet har det svårt att visa empati. Vissa barn har också svårt med flexibilitet. Barnen blir lätt frustrerade när en förändring sker, barnet behöver tänka om och har svårt att anpassa sig till olika situationer. Detta menar även Eresund och Wrangsjö (2008), Greene (2003) att barnet inte har kognitiv förmåga att anpassa sig i aktiviteter med till exempel ändrade regler, nya situationer samt övergångar till andra aktiviteter. Detta beror på, enligt författarna, att barnet har ett begränsat arbetsminne. Barnet klarar inte att av ta in och bearbeta informationen vilket innebär kaos för barnet. För att kunna vara flexibel behövs det tid och förberedelse för barnet att kunna anpassa sig. Om omgivningen inte har förståelse för

barnet och kräver flexibilitet leder det förmodligen till frustation och explosivt agerande.

2.2 Historisk tillbakablick

Hartman (2005) beskriver att den tidigare skolan var en folkskola vilken skulle vara av hög kvalitet, det vill säga att det var bara de "normalbegåvade" och intelligenta barnen som fick undervisning. Efter hand upptäcktes det även att de fattiga och vanartade barnen behövde utbildning vilket ledde till en skola för alla. Det debatterades fram och tillbaka om det skulle vara en skola för alla eller inte eftersom det var svårt att få detta att fungera. Hartman (2005) menar att "Grundskolereformen var en lyckad reform så till vida att den relativt väl lyckades med målsättningen att skapa "en skola för alla", med likvärdiga förutsättningar i hela landet" (s, 54). Skolverket har arbetat hårt för att skolan ska inkludera alla utifrån deras behov och svårigheter. Hartman refererar från Dewey (2005) att läraren behöver ha stor kunskap om både barnen men även om ämnet som de lär ut. Han ansåg att läraren skulle ha höga krav på sig eftersom det är lärarens uppgift att lära ut till barnen. Läraren skulle inte bara lära ut kunskap utan även att de behövde ha god kunskap om "barns psykiska och sociala utveckling"(s, 234). Enligt Vetenskapsrådet (2007) är diskursen om en skola för alla, hur det ska gå till för att få en fungerande skola. De menar att det handlar om kunskap för att kunna bemöta alla barns olikheter i skolan.

2.3 Styrdokument

Vad säger läroplanen om skolans samt lärarens skyldigheter? Enligt Lgr11 ska skolan arbeta efter att "varje elev kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen" (s.12). "Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande" (s.14).

Lpfö 98 (reviderad 2010) menar att "Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt" (s. 5). "Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer" (s.7). "En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på" (s.4).

Enligt Lpfö 98 (reviderad 2010), Lgr11 ska alla barn i skolan få möjligheten till utveckling och lärande samt att skolan ska arbeta med allas lika värde även när det gäller barn med funktionsnedsättning.

3. TIDIGARE FORSKNING

I del tre behandlar vi barn med socioemotionella svårigheter i kontext med den sociala miljö samt barns påverkan om det blir en svårighet eller inte. Vi har även undersökt vad litteraturen säger om hur barnen fungerar i grupp och samspelesprocesser. Till sist handlar det om bemötandets betydelse samt vilka strategier det finns att tillgå för att få barnen med socioemotionella svårigheter att fungera i skolan.

3.1 Sociala miljön

Eresund och Wrangsjö (2008) påpekar, att möta sin omvärld i den sociala miljön innebär vissa prövningar vilket kräver välutvecklad förmåga i empati och kunna fungera på ett adekvat sätt. De påvisar att bråkiga barn kan definieras på olika sätt. Det är inte konstigt att barn reagerar och agerar av olika orsaker, gränsen för definitionen är när det leder till ett problem. Författarna menar vidare att, när individen inte har kognitiv förmåga att ha kontroll över sitt beteende skapas ett problem. De poängterar att barn med destruktivt beteende ska få hjälp och stöd, vilket kräver förståelse och rätt bemötande. Wiking (1991), Johannessen (1995) hävdar att barn i förskole- och grundskoleåldern ännu är formbara, att det går att skapa möjligheter samt att utveckla deras förmåga att hantera sitt utåtagerande. Hon påpekar att det är viktigt att ha struktur samt att vara konkret, att ha en kontinuitet i den dagliga verksamheten. Det är även viktigt med turtagning, att kunna vänta på sin tur och att kunna anpassa sig i en grupp. Detta är svårt för barn som bland annat är överaktiva, impulsiva, har emotionella svårigheter samt att de ofta hamnar i konflikter.

Enligt Wiking (1991) har många barn med socioemotionella svårigheter svårt med att skilja på verklighet och fantasi, vilket innebär att missuppfattningar samt feltolkning kan ske i kommunikation med andra. De har inte kognitiv förmåga att hantera sitt handlande utan reagerar med explosivt beteende. Detta hämmar deras sociala lek vilket kräver stöd och

hjälp med verklighetsorientering - både om orsakssammanhang, om hur verkligheten ser ut, om vilka regler som gäller och varför och att man inte behöver utföra i handling allt man tänker och känner(s 15).

Wiking hävdar att det är vanligt att utåtagerande barn ofta får skulden i konflikter, de blir ofta det svarta fåret genom sitt negativa beteende vilket får dem att känna sig misslyckade, samt att många lider av ångest.

Enligt Mooij och Smeets (2008) refererar till Kauffman (2005), Powell et al. (2011), Stormont (2002) att barn med socioemotionella svårigheter tenderar att utveckla ett bestående mönster vilket kan leda till kriminellt beteende i framtiden. De belyser vikten med att tidigt upptäcka barn med socioemotionella svårigheter. Han menar att fånga dessa barn i tidig ålder och sätta in omedelbara åtgärder vilket kan vara avgörande för ett bestående mönster. Detta menar även Hejlskov Elvén (2009) att barn som blir felbehandlade av föräldrar samt skolan ökar barnets beteendeproblem. Han menar att får föräldrarna och skolan inte hjälp med att ta fram rätt metod leder det till att de använder metoden att uppfostra. De vill säga strategin att höja rösten när ett barn inte lyder eller förstår vad den vuxne säger. Rösten höjs alltmer efterhand, skäll och bestraffning sker samt frustration uppstår hos den vuxne. Författaren menar att detta fortsätter tills barnet under en tid tillslut förlorar all tillit. Konsekvensen leder till att barnet vänder ryggen

mot de vuxna och tyr sig till sina kompisar istället, risken är då att det blir ett kriminellt beteende.

3.2 Grupp - och samspelsprocesser

Enligt Johannessen (1997) har den sociokulturella omgivningen betydelse för hur svårigheterna kan förhindras eller förvärras hos barn med socioemotionella svårigheter. Författaren menar att barnets svårighet inte är problemet i sig själv utan skapas i samspelsprocesserna. Det är hur barnet uppfattas av andra vilket avgör om det blir en svårighet eller inte. Vidare menar Johannessen (1997) att barnet själv söker uppmärksamhet genom att provocera sig fram i ett socialt samspel vilket leder till att beteendeproblemet individualiseras istället för att samspelsprocessen blir framträdande. Detta i sin tur innebär att barnet med socioemotionella svårigheter blir den aktiva och provocerande parten och de andra barnen de som är passiva i situationen. Johannessen menar även att alla individer agerar och reagerar på olika sätt vilket dels beror på individens egenskaper men även på samspelet med omgivningen. Det innebär att det utåtagerande barnet alltid kan komma att få ett negativt bemötande då det till exempel genom trots och bråk får sin vilja igenom. Det kan lärarna och andra barn använda emot honom/henne vilket gör att barnet får en stämpel som stökig eller liknande.

Wiking (1991) hävdar att för det utåtagerande barnet är gruppdynamiken av stor betydelse eftersom det får olika roller där deras egenskaper framträder. Utåtagerande barn kan i olika gruppansättningar bli negativa ledare eller också ges det inte utrymme för negativt beteende och barnet fungerar bra med kamraterna. Författaren framhäver att, läraren kan skapa sammanhållning, ett bra arbetsklimat i klassen och ge den acceptans i gruppen där även barn med beteendestörning fungerar bra. Genom att inte se det positiva hos individen, kan lärarens förhållningssätt förvärra svårigheterna hos utåtagerande barn. Läraren ser ingen utväg mer än att barnet behöver byta skola och detta menar Wiking kan bli kaos hos barnet. Mooij och Smeets (2008) menar att skolans inkompetens kan förvärra barnets socioemotionella svårigheter genom att det blir felbehandlat. Vidare menar Mooij och Smeets (2008) som refererar från Cartledge & Talbert Johnson, att en bra sammanhållning samt ett bra arbetsklimat är betydelsefullt för dessa barn.

Mooij och Smeets (2008) refererar från Sutherland och Oswald (2005) menar att läraren behöver kompetens samt stöd för att kunna handleda och vägleda barnet med socioemotionella svårigheter så det skapas en bra interaktion i gruppen. Att ha ett kooperativt lärande, påpekar författarna, har resulterat i en positiv framgång. Författarna menar vidare att barn med socioemotionella svårigheter behöver lära sig att vidareutveckla sina egenskaper i olika situationer för att kunna fungera i de sociala sammanhangen. För att skapa dessa inlärningsmöjligheter krävs det en pedagogisk miljö. Detta innebär för läraren bland annat att ha en anpassad verksamhet efter barnets behov samt att skapa interaktion i gruppen.

3.3 Bemötande och strategier

Johannessen (1997) hävdar att en socioemotionell svårighet kan innebära att vara utåtagerande, aggressiv och att visa känslöyttringar. Hur det yttrar sig handlar om hur individen blir bemött. Genom att få en förståelse för och kunna analysera problemet utifrån de olika relationerna som parterna har så blir det mer hanterbart.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2012) refererar från Mooij och Smeets (2009) som poängterar att barn med socioemotionella svårigheter är de barn som är svårast att hantera och bemöta i skolan. Skolan har fått kritik för att det finns brister i att inte kunna bemöta barn med dessa problem på rätt sätt. Enligt Wiking (1991) har förskolan en viktig uppgift när det gäller att hjälpa och stödja impulsstyrda barn även deras föräldrar. När det gäller impulsstyrda/utåtagerande barn poängterar hon att det är vanligt att barnet är inblandad i konflikter med andra barn och med vuxna, vilket kräver kompetens och tålmod. Det framgår i texten att barn med beteendestörning känner ofta sig misslyckade, tappar självförtroende samt får lägre självkänsla. Anderssons (2011) belyser att, för att hjälpa eleven med dålig självkänsla kan dokumentation i vardagliga aktiviteter med klasskompisar bidra till utveckling. Att fotografera barnet i olika aktiviteter samt sätta in korten i album vilket kan användas till att synliggöra det som eleven inte trodde om sig själv. Korten kan bevisa positiva detaljer som inte barnet uppfattar i verkligheten.

Enligt Eresund och Wrangsjö (2008) finns det barn som inte klarar av stressen och föräldrarnas agerande. De bryter ihop och blir utåtagerande genom att använda ett oacceptabelt verbalt språk eller kastar saker omkring sig och kan även börja slåss. Författarna poängterar att det inte är individens fel utan den vuxnes förhållningssätt som skapar problem för barnet. Enligt Greene (2003) har barnet inte förmågan att reglera sin impulsivitet i jämförelse med andra barn som kan behärska sin frustration samt att ge tillåtelse till att kompromissa. Författaren menar vidare att barnet kan ha impulsiv negativism, att de säger nej innan situationen är igenomtänkt. Att barnet har svårt att tänka klart och att det inte går att forma barnet genom bestraffning, belöning med mera. Han framhåller även att ha sett mönster hos barnen som han kallar "*Reportoar-krympning*" där han beskriver att problem stora som små kan bidra till att barnet exploderar (s.38). Detta beror på att de inte har kognitiv förmåga att snabbt lösa de enklaste problemen. Enligt Greene finns det två mål som kan hjälpa barnet. "Mål nummer två: att tänka klart i frustrerande situationer. Mål nummer ett: att bibehålla sitt lugn så att man kan uppnå mål nummer två" (s. 41).

Hejlskov (2009) hävdar att det finns strategier som utåtagerande barn utövar vid oro och frustration. Han menar att de oftast vill ha utrymme och backar några steg från den vuxne när det blir kaos för barnet. Kommer en vuxen för nära kan barnet tappa kontrollen vilket kan leda till ett utbrott. Tidigare hade personalen på en särskola strategin att hålla fast det frustrerande barnet för att förhindra utbrott eller en incident vilket Hejlskov inte rekommenderar. Författaren belyser vikten med att ha det som en strategi att aldrig gå för nära ett barn utan våga backa för att barnet ska få självkontroll igen.

Enligt Eresund och Wrangsjö (2008) har ett bra bemötande en stor betydelse när det gäller att hjälpa barn med utåtagerande beteendeproblem. Att ha ett positivt förhållningssätt, att bemöta barnet med empati gäller inte bara lärarens bemötande, utan stor vikt ligger även hos föräldrarna och delvis hos kamraterna. Detta är viktigt att tänka på för att bryta den onda cirkeln och eventuellt få till stånd en beteendeförändring. Vår tolkning av författarna är att barnet med beteendeproblem riskerar att få en dålig relation till lärarna och kamraterna, det skapas en ond cirkel med tuff jargong, vilket oftast leder till ett negativt bemötande. Detta tär på både omgivningen och även på barnet själv som tappar självkänslan samt bär på ångest. Vidare poängterar de att det är viktigt att leta fram det positiva hos barnet för att öka barnets självkänsla. Är självkänslan låg hos barnet är det oerhört sårbart vid ett misslyckande.

Varje barn har sina resurser och starka sidor som blir mer eller mindre tydliga beroende på hur samspelet med barnet gestaltar sig. Nyckeln till framgång är att se dessa positiva sidor. De kan vara till synes oansenliga blommor, dolda av vardagens vildvuxna problemgräs. De måste upptäckas, lyftas fram och vårdas. Barnets självkänsla är starkt beroende av omgivningens bekräftelse på vad det kan samt på vilket sätt det är kompetent. Eresund och Wrangsjö (2008 s.188-189).

Enligt Eresund och Wrangsjö (2008), Juul och Jensen (2003) är det viktigt för barnet att lyckas, att få känna sig nöjd med sig själv. Att läraren inte bara ser problemet utan har kompetens för att skapa dessa möjligheter i verksamheten. Det är betydelsefullt att barnet får bekräftelse av omgivningen samt tillit och en bra relation till läraren. Vidare menar de att känner sig barnet tryggt och har förtroende för läraren är barnet inte lika sårbart. Det blir lättare att till exempel sätta gränser, att ställa krav utan att barnet känner sig helt misslyckat. Detta menar även Wiking (1991) som beskriver vikten med en bra relation. Det är svårt att sätta gränser för det utåtagerande barnet om inte barnet har tillit till den vuxne. Hon framhåller att, lyckas läraren skapa tillit, stärker det barnet vilket successivt leder till förståelse om att läraren menar väl och vill barnets bästa. Eresund och Wrangsjö (2008), belyser att som lärare inte bara se negativt beteende som ett problem utan analysera varför barnet reagerar/agerar på det sätt det gör. Författarna hävdar att barnet kan vara i behov av något som utlöser negativt beteende, till exempel att bli sedd, bli bekräftad samt bli respekterad med mera. Kinge (2008) belyser vikten med att samtala med barnet, att barnet får bekräftelse, att den vuxne ser eller förstår att barnet agerar som det gör. Vidare menar hon att

Att bli sedd beträffande sina behov, känslor och intentioner kan tillföra barnet/eleven den energi som det behöver i sin strävan att finna alternativ uttrycksätt. Att bemötas med erkännandet " jag vet att du inte hade för avsikt att skada/förstöra, störa osv." kan åstadkomma en viktig öppning för samarbete och kontakt (s. 77).

Greene (2003) beskriver en situation om ett barn som alltid fick ett utbrott vid tandborstningen. När föräldern till slut bekräftade hans ovilja att borsta sina tänder nekade barnet till påståendet eftersom problemet var att få på tandkrämen på tandborsten. Genom att få hjälp med tandkrämen var problemet löst för barnet. Det är viktigt som vuxen att hitta behovet hos barnet för att tillgodose dessa i möjligaste mån. Eftersom barnet inte har förmågan att visa sina känslor eller behov på något annat sätt än med negativt beteende, måste den vuxne visa på andra vägar. Detta leder till att på längre sikt kunna utveckla barnets kognitiva förmåga att uttrycka sig verbalt om sina känslor och behov. Om detta lyckas kan det få omgivningen att besvara barnet mer positivt. Vid misslyckanden i detta arbete är risken att barnet fastnar i sitt negativa beteende och då kräver det "hjälp att hantera sin besvikelse" (s.189).

Wiking (1991) hävdar att det är vanligt att barnet med beteendeproblem får en stämpel vilket kan leda till negativa förväntningar på barnet som börjar i skolan. Risken är att barnet inte blir sett med positivt bemötande utan anses som bortskämd utav dåliga föräldrar. Barnet blir till följd av det mer rastlöst, okoncentrerat och utåtagerande. Författaren påpekar att som sjuåring är det svårt att tala om hur man känner sig vilket i sin tur kan leda till att missförstånd från omgivningen kan uppstå, genom att individen istället agerar med negativt beteende. Omgivningens förhållningssätt och bemötande har en avgörande betydelse för deras utveckling av självförtroende och självinsikt. Det krävs tålmod och kompetens för att få en bra relation till dessa barn.

Johannessen (1997) menar att oavsett om det är personal- eller barngruppen som är orsaken till att det finns negativa uppfattningar till det socioemotionella barnets svårigheter, så ligger vikten hos de vuxna att förändra och mota bort sådana uppfattningar. Vidare menar författaren att barnet som har socioemotionella svårigheter måste få lära sig att hantera sina problem genom att få självinsikt, att få möjligheten att själva kunna se sina problem. Johannessen poängterar att läraren även kan låta barngruppen uppmärksamma att det bråkiga barnet har positiva sidor. Hon menar att det går att bemöta barnets elaka agerande genom att vända på problemet till något positivt. Om barnet till exempel tar tag i ett annat barn av elakhet kan det omtolkas som en hård kram. Detta kan användas för att andra barn ska få en mer positiv bild av barnet. De socioemotionella barnen ska inte heller bli särbehandlade på grund av sina svårigheter utan ska behandlas precis på samma sätt som de andra barnen menar författaren.

Enligt Burk et al (2010) refererar från Jenkins (2001), Offord et al (1998) har resultatet visat att för barn med beteendeproblematik är det viktigt att samarbetet fungerar mellan föräldrar och lärare. Samarbetet innebär att diskutera svårigheterna hos barnen samt vilka strategier som bör vidtas både i hemmet och i skolan. Burk et al (2010) refererar från Burk et al (2008) hävdar vikten med lärarens kompetens för att kunna bedöma vilka risker som finns i ett bemötande med utåtagerande barn. Efterhand skapar läraren olika strategier för att förhindrar ett explosivt utbrott. Vår tolkning av Allen, Lowe, Brophy och Moore (2008) refererar till LaVigna, Willis och Donellan (1989) att det finns två olika strategier, det ena är "proaktiv strategi" vilket innebär att bemöta barnet i sina likheter och olikheter. Det andra är "reaktiv strategi" där fokus ligger på att lösa olika problem för att få barnet att fungera i den sociala miljön (s, 1). Genom att använda sig av dessa två metoderna så menar författarna att det kan förhindra framtida oönskade beteenden.

Wiking (1991), Kinge (2008) anser att för barn med socioemotionella svårigheter är det extra betydelsefullt med struktur och bra relationer. Hon menar att det är viktigt att skolan har struktur samt arbetar för att skapa bra relationer mellan lärare och barn samt skapa bra relationer mellan barnen i sig. Enligt författaren skapar läraren relationer genom grupsamtal och enskilda samtal om konflikthantering. Samtalen kan handla om någon incident/konflikt som har hänt tidigare på dagen, eller längre tillbaka, beroende på vilken ålder barnet är i. Hon menar att det är viktigt som lärare att tala med barnet om sitt handlande, vad som hände och om konsekvenserna. Wiking menar vidare att barnet måste lära sig, genom vägledning av den vuxne, att hitta andra vägar i sitt handlande och "varför". Grupsamtal kan även innebära att ha samtal om vardagliga ting i en liten grupp, vilket kan vara betydelsefullt för vissa barn på grund av bristande relationer i hemmet. Samtalen har upplevts positivt, gruppen har skapat tillit till varandra samt att samtalen har lett till minskad rädsla för det utåtagerande barnets utbrott.

När det gäller att skapa tillit och en bra relation för de yngre barnen menar Eresund och Wrangsjö (2008) att en modell från Inger Karlssons uppsats (2005) är intressant. Det innebär "att lyssna på och leka med barnet, ge det uppmärksamhet och uppmuntra det att kommunicera med ord" (s.296). Eresund och Wrangsjö poängterar att det gäller för den vuxne att vara steget före, att ge tillrättvisning innan en negativ händelse sker. Genom att berömma i positiva situationer bekräftas barnets positiva beteende. Detta kan bland annat vara i situationer där barnet hjälper ett annat barn, det är viktigt att den vuxne uppmärksamma dessa situationer eftersom beröm har stor betydelse för barnets utveckling i positivt beteende. Syftet är att barnet så småningom ändrar sitt beteende till

det bättre. Författarna påpekar att det kan vara bra och effektivt att använda korta kommandon vid tillsägelse till exempel ”stopp”, ”lyssna”, ”vänta”, ”sitt stilla” vilket ger en mer tydlighet för barnet (s, 296).

Enligt Moffat (2011) är det mer utvecklande för barnet att få beröm i positiv handling/beteende än att bli tillsagd i en negativ situation. Meningen är att lyfta individen, att få känna sig stolt över sig själv samt att barnet uppmuntras till ett acceptabelt beteende. Lärarna som har gått utbildning och har ett positivt förhållningssätt, anser författaren, att de borde samarbeta med föräldrarna och delge sina kunskaper. Författaren påpekar att i allmänhet är människor dåliga på att ge beröm. Det borde uppmärksammas mer hur vuxna bemöter barn med positivt förhållningssätt. Höjer (2007) poängterar vikten av att sätta gränser för de yngre barnen oavsett vilka förutsättningar de har. Han menar att alla barn har en viss trotsighet för att testa olika gränser för att försöka förstå sin omvärld. Genom att bemöta barnet med empati har det en positiv inverkan på barnet, de vill säga att bemöta barnet med förståelse och bekräfta dess känslor. Författaren beskriver en händelse där barnet vill ha sin önskan uppfylld och hur olika bemötande kan påverka barnet vid ett nej- sägande. Han menar att barnet som får ett bestämt nej med empati mår bättre och kan lättare acceptera ett nej. Barnet som enbart får ett ”nej, du får inte” samt gränser som är diffusa kan reagera aggressivt. Att inte sätta gränser för barnet gör att det finns en risk att dessa aggressioner förvärras med åren och det bli svårare att hantera problemet. Moffat påpekar att alla lärare borde ha pedagogisk utbildning om lämpligt förhållningssätt, att ge beröm i önskvärt beteende. Detta främjar alla små som stora barn, även utåtagerande/explosiva barn. Eresund och Wrangsjö (2008) belyser vikten om behandlingsmetoden ”Marte Meo”, vilket handlar om att observera, analysera och utvärdera samspeletsprocesser genom videoinspelningar. Det skapas en användbar metod genom att spela in samspelet mellan läraren och barnen/barnet vilket analyseras om vad som fungerade eller inte fungerade. I samma situation där det inte fungerade spelas en ny videosekvens in där till exempel läraren prövar ett annat förhållningssätt. På så sätt kan observationer och analyser diskuteras om varför det gick bra samt att ta vara på det som fungerade för att använda det i andra liknande situationer. Videoinspelningarna används i olika situationer bland annat för att fånga barnets kroppsspråk för att få förståelse för hur barnet fungerar och vilka behov som ska tillgodoses.

Enligt Eresund och Wrangsjö (2008) finns det barnpsykoterapi för barn med beteendestörning där barnet får lära sig reflektera över vad som händer i olika situationer. Vidare menar författarna att barnet också behöver reflektera över vad de tror om andras reaktioner och agerande fysiskt och verbalt. Författarna menar att det även är krävande för läraren att ha utåtagerande barn i klassen. Läraren måste få möjlighet till att i samarbete med terapeuten, lära sig hantera barnet och ge barnet rätt stöd för att fungera i klassen. Författarna ger uttryck för vikten av att förstå barnet i fråga och varför negativt beteende kan provoceras fram. Till exempel att barnet provocerar läraren kan bero på att det vill hävda sig inför kamraterna. I texten framgår det att barnet fungerade bättre när läraren placerade honom avsides samt att barnet fick ha läraren för sig själv. Barnet arbetade bättre med sina uppgifter när läraren strukturerade upp lektionen. Bland annat när det redogörs för vad som gäller innan nästa aktivitet, vilka uppgifter som ska vara färdiga och så vidare.

4. METOD

Vårt syfte är att undersöka vilka strategier man använder sig av i skolan samt bemötande av barn med socioemotionella barn. Vi har därför valt att använda oss av kvalitativa intervjuer samt en imaginär fallbeskrivning om en 7 årig pojke med socioemotionella svårigheter.

4.1 Metodval

Vi ansåg att intervjuer skulle passa bra i vår undersökning genom att få frågorna i vår studie besvarade genom informanternas kunskaper och erfarenheter. I en intervju kan vi även ställa följdfrågor för att få en verklighetstrogen bild av deras arbete med barn med socioemotionella svårigheter. Kvale (1997) anser att utifrån en kvalitativ intervju kan det leda till att samtalet utvecklas, att reflektionen leder till andra synsätt. Genom att vi som intervjuare har samma intresse för ämnet som informanterna skapar det interaktion i samtalet vilket Kvale (1997) menar att det kan utveckla ämnet och skapa mer kunskap.

Enligt Patel och Davidson (2003) kan en kvalitativ intervju innebära att informanten svarar på frågorna genom att berätta eller att frågorna ställs efter hand av intervjuaren. Detta kräver att intervjuaren är beredd på att styra upp samtalet för att få relevant information. I samtalet blev det följdfrågor och diskussioner vilket gav ett större perspektiv i samtalet. Syfte med våra intervjuer och litteraturforskningen är att få fram hur lärarna på olika sätt bemöter dessa barn samt vad det finns för strategier.

I studien har vi behandlat både barn i förskola och elever i grundskolan och i texten använder vi samlingsnamnet barn och förskollärare benämner vi som lärare.

4.2 Urval av informanter

För att få kvalitet i samtalets innehåll har vi först och främst valt informanterna genom deras goda erfarenheter och intresse för bemötande av barn med socioemotionella svårigheter. Dessa informanter har enligt vår kännedom arbetat en hel del med socioemotionella svårigheter samt utåtagerande barn i skolan vilket leder till stor erfarenhet. Vi ansåg att personerna skulle kunna bidra till ett intressant samt innehållsrikt informationsmaterial.

Vi har intervjuat fem av sex lärare vilka är verksamma inom förskolan och grundskolan i olika län i Sverige. Valet av att intervju lärare från olika län beror på att vi som intervjuare bor i olika delar av landet. Detta ledde till att intervju lärare i vår hemkommun. Syftet av antalet informanter var att intervju lika många var. Vi ansåg att risken med att intervju fyra informanter skulle ge för att få ett för vagt material. Vi begränsade oss till sex informanter för att få ett bredare perspektiv på strategier och bemötande av utåtagerande barn.

4.3 Fallbeskrivning

Inför intervjusamtalen har vi problematiserat en fiktiv fallbeskrivning som ger diskussionsunderlag vad gäller bemötande av barn med socioemotionella svårigheter. Vi ansåg att socioemotionella svårigheter är ett brett område vilket vi begränsade genom

en fallbeskrivning. Vårt syfte är att ge en bild på vilka problem som kan uppstå när ett barn har socioemotionella svårigheter. Fallbeskrivningen kan även leda till association samt reflektion över andra problemsituationer i samband med frågorna.

Idén med att ha en fallbeskrivning kom till genom att vår handledare gav tips på vilka metoder som kan användas i en studie, bland annat nämnde hon om fallbeskrivning. Eftersom vi ansåg att barn med socioemotionella svårigheter var ett stort begrepp måste vi begränsa oss för att inte göra ett för stort arbete. Vi bestämde oss för att formulera en fallbeskrivning där vi diskuterade vad vi skulle ha för ålder samt kön på barnet. Vi kom fram till att det skulle vara en pojke i grundskolåldern eftersom vi ansåg att det var lättare att associera fallet till informanternas verksamhet. I vår studie har vi fokuserat på utåtagerande barn vilket ledde till att vi diskuterade olika incidenter som kan uppstå. Vi har sett flera barn vara utåtagerande i skolans verksamhet vilket gjorde att vi kunde komma fram till en gemensam även en extrem situation där pojken blev utåtagerande. Vidare började vi dikta ihop en trovärdig historia för att rama in barnets svårigheter samt lärarens sätt att bemöta barnet på. Vi ville att situationen skulle vara extrem för att informanterna skulle finna olika strategier samt bättre bemötande i situationen. När vi kommit så långt i vår tanke så började vi diskutera om det fanns några bakomliggande svårigheter för pojken. Vi ansåg att det räckte att han hade sin mamma och pappa samt var äldst bland syskonen. Det vi la till var att de bodde i ett mångkulturellt område för att se om någon av informanterna la till det i hans svårighet. Fallbeskrivningen finns som bilaga.

4.4 Beskrivning av informanterna

Vi har intervjuat fem personer som arbetat inom skola med olika utbildningar och erfarenheter. Vi presentera dem här nedanför med fiktiva namn ”Stina”, ”Lena”, ”Emma”, ”Lina” och ”Anna”.

Stina är 51 år gammal, är utbildad förskollärare och Marte Meo-vägledare. Detta är en metod där vikten ligger på samspeletsprocesserna. Hur bemöter det vuxna barnet? Det handlar om att få självinsikt genom att filma videosekvenser om samspel mellan den vuxne och barnet för att sedan analysera och fånga det positiva i händelserna. Stina har även en ledarskapsutbildning. Hon har arbetat med barn sedan 1985 och arbetar i dag som förskolechef. Genom att arbeta med Marte Meo-metoden har det stärkt hennes sätt att arbeta med konstruktivt förhållningssätt, samt utvecklat en god självinsikt. Hon säger att hon har lärt sig att inte se barnet som ett problem utan vad det är som skapar problemet. Hon menar att ha med sig frågan, vad kan jag förändra både i verksamheten och inom mig själv, för att barnet ska fungera bättre?

Lena är 57 år gammal och är utbildad förskollärare sedan 1994, började därefter arbeta som pedagogisk assistent. 1997 började hon arbeta i förskoleklass, skola och fritidsverksamhet vilket hon gör än idag. Hon har arbetat under många år med barn med olika förutsättningar samt observerat dem i olika miljöer vilket har berikat hennes utveckling och erfarenhet. Hon har även fått stöd och hjälp av Marte Meo-metoden vilket har lärt henne att reflektera över sitt eget förhållningssätt vilket har utvecklat hennes självinsikt. Hon använder också konstruktivt bemötande som lärare.

Emma är 41 år gammal och är utbildad behandlingsassistent samt har en rektorsutbildning. Hon har även studerat en hel del på egen hand, läst böcker samt

lyssnat på många föreläsningar inom området med socioemotionella svårigheter. Emma har arbetat i flertal år med ungdomar som har psykosocial problematik samt med behandling. Hon har arbetat som elevassistent samt i behandlingshem sedan 1992. Hon blev anställd i skolan 2001 och är idag biträdande rektor. Hon har en stark vilja och är övertygad om att det går att göra förändringar i verksamheten. Hon arbetar efter att vara god lyssnare och utgår från individens behov samt att inte se barnet som ett problem. Det som för henne har varit intressant är att kunna se kopplingen mellan behandling och skola, att kunna se barnets utveckling i skolan. Hon anser att den är så viktig för deras mående resten av livet.

Lina är 59 år har en lärarutbildning inriktning mot grundskolans tidigare år och arbetar med barn med socioemotionella svårigheter i förskoleklass samt barn i grundskolan. Hon har vidareutbildat sig genom kortare utbildningar inom specialpedagogik. Bland annat inom Autism, Asperger, tal och skriv svårigheter samt matematik. En huvuduppgift som hon har är att vara samordnare inom specialpedagogiken samt ha kontroll på skolan över vilka barn som behöver hjälp. På skolan leder hon elevhälsogruppen samt träffar andra specialpedagoger från andra skolor. Hennes erfarenhet är att barnen har oftast problematiken med läs- och skrivinläring, samt att inte förstå sammanhanget i samspeletsprocessen. Barnen har även svårt att förstå koderna i en lek, oförmågan att läsa av andras signaler samt kan vara utåtagerande. För Lina är det en utmaning att arbeta med barn med socioemotionella svårigheter samt att det inte har möjlighet att vid behov få extra resurser. Hennes vilja är att förändra och omorganisera på bästa sätt men att tiden och inte räcker till. Hennes bitterhet är att det tar kraft och energi från personalen i verksamheten för att minska konflikter i barngruppen.

Anna är 53 år, har en lärarutbildning i grunden samt extra 30 högskolepoäng inom barn med autism samt 20 högskolepoäng i läs- och skrivsvårigheter. Hon har arbetat inom skolan i 30 år och de senaste 12 åren har hon arbetat som specialpedagog med inriktning mot barn med särskilda behov i grundskolan. Hennes erfarenhet är att hon har en son med Aspergers syndrom som har gett henne lång erfarenhet om hur dessa barn fungerar, att ha struktur, fasta ramar samt att ha ett konstruktivt bemötande. Vidare har hon arbetat i skolan med autistiska barn samt utåtagerande barn att arbeta med det positiva och belöningssystem. Anna är aktiv inom autismsföreningen där hon har gått på föreläsningar och utbildningar som hon har bekostat själv.

4.5 Genomförande

Vi kontaktade sex utvalda informanter genom telefonsamtal samt gav förfrågan om de ville medverka i vår studie. Alla informanter var intresserade och vi talade om att vi skulle skicka ett mail till dem där det skulle bifogas ett missivbrev. Vi använde samma information samt frågeställningar till alla informanter. I detta bre angavs det om vilket ämne vår studie handlade om, vilket syfte vi hade samt hur vi skulle gå till väga. I texten framgår det även om etiska övervägningar samt att det är frivilligt att delta och att de när som helst kunde få avböja sitt deltagande. Därefter hade vi skrivit ett frågeformulär samt en fallbeskrivning, se bilaga.

Syfte med fallbeskrivningen var att informanterna skulle få en bild och reflektera över hur läraren kan bemöta barnet med socioemotionella svårigheter på ett bättre sätt. Syfte med missivbrevet var att de skulle kunna förbereda sig inför intervjun samt ge dem tid för ett deltagandebeslut. Johansson (2001) menar att det är av vikt att aldrig framhäva

ett annat syfte än vad undersökningen är tänkt som eftersom deltagarna måste ge sitt samtycke. Viktigt är även att framhålla att de alltid kan avbryta sitt deltagande utan att vara oroliga för att få ett negativt bemötande. Författarna anser att deltagarna när som helst ska få möjlighet att kunna ställa frågor om undersökning och även få sanningsenliga svar. Genom att informera deltagarna om detta så visas respekt vilket innebär att deltagarna får ett ökat förtroende och kan motivera deltagandet mer konstruktivt

Vi kontaktade alla informanter återigen en vecka efter dem hade fått missivbrevet för att bestämma tid och plats för genomförande av intervju. Vi har även använt oss av en imaginär fallbeskrivning, fiktiva namn på alla deltagarna samt att vi inte benämner skolorna. Genom att vi använder oss av ett fiktivt fall håller vi oss inom ramen av olika etiska dilemma som kan uppstå då namn och platser inte har en verklighetsanknytning. Detta menar även Johansson (2001) att innebörden av att vara tydlig när det gäller sekretessen, att personer samt skolor ska vara anonyma.

För att få en kvalitativ intervju så sanningsenlig som möjligt har vi förberett samtliga deltagarna om att få spela in intervjun med diktafon eller mobil. Vi genomförde intervjuerna på deras arbetsplatser för att göra det så smidigt som möjligt och att de skulle känna sig bekväma i situationen. Vi informerade alla informanter att vi beräknar tiden för en intervju cirka 30-45 minuter. Det var bra att ha med sig eftersom det var lätt att överskrida tiden på grund av bådass intresse för ämnet. Syftet med tidsbegränsningen var även för att de skulle få möjlighet att kunna avvara den tiden. Detta poängterar Johansson (2001) är viktigt eftersom det kan inskränka på deras dyrbara tid. Författarna menar även att intervjuaren ska vara en god lyssnare, att inte avbryta informanten. Vidare belyser han vikten med att intervjuaren strukturerar upp samtalet. De poängterar att det är viktigt att ge återspeglning av vad deltagaren har sagt för att få bekräftelse på att uppfattningen stämmer. Ett problem som författaren tar upp gällande intervjuer är att det är lätt att tänka på nästa fråga istället för att lyssna till svaret och därför är det bra att återspegla det som blev sagt i frågan. Detta förhållningssätt hade vi med oss under samtalen med informanterna.

Eftersom vi har en kvalitativ intervju har vi valt att spela in hela intervjun i form av diktafon och mobiltelefon. Därefter gjorde vi en transkribering av samtalen. Genom att bara lyssna på inspelat samtal och därefter sammanfatta vad som sägs kan innehållet lätt feltolkas. Vi har därför valt att transkribera samtalet vilket innebär att det skrivs ordagrant, där av kan citat samt samtalet sammanfattas utan missförstånd. Vi kan även gå tillbaka till transkriberingen under arbetets gång för att kontrollera överensstämmelsen med skriften.

I sammanställningen har vi i citaten ändrat talspråket till skriftspråk.

4.6 Tillförlitligt

Eftersom vi har en kvalitativ studie innebär det att vi i möjligaste mån har ackumulerat ett trovärdigt material. Genom våra intervjuer har vi samlat material från informanternas erfarenheter och egna upplevelser, vilket även kan styrka kvalitén på studien. I samtalet kan intervjuaren problematisera samt argumentera informationen vilket leder till ett mer tillförlitligt material. Genom att vi har en kvalitativ studie har vi transkriberat intervjuerna för att inte misstolka informanternas svar. Det innebär att vi har skrivit ner

samtalen bokstavligen från våra inspelade ljudfiler. Detta anser vi minskar risken för att missförstå vad informanterna förmedlade. Vi har även studerat referegranskade vetenskapliga artiklar vilket stärker trovärdigheten i vår studie.

4.7 Etiska övervägningar

Enligt vetenskapsrådet (2002) ska information ges till informanterna om vad studien handlar om samt i vilket syfte. De ska också bli informerade om hur arbetet kommer att gå till väga, att all material stannar hos forskarna och används enbart i arbetets syfte. Vetenskapsrådet poängterar att deltagarna i arbetet får avböja sin medverkan samt att stryka allt material när som helst under arbetets gång. Undersökningsdeltagarna ska även få information om att de har rätt att läsa det färdiga arbetet innan den publiceras. Vetenskapsrådet menar vidare att ingen ska kunna identifiera deltagarna samt vilken verksamhet som nämns i arbetet för att förhindra utsatthet. Detta har vi tagit fasta på genom att ha formulerat ett missivbrev med dessa etiska övervägningar. Vi har även i skrivit ner en fiktiv fallbeskrivning för att inte riskera utsatthet, att inte någon ska kunna bli identifierad. Ljudfilerna och transkriberingen kommer att skickas till Högskolan i Gävle för att arkiveras där under två år. Inga andra obehöriga kommer att få tillgång till ljudfilerna för att inte överträda etiskt dilemma.

4.8 Urval/bortfall

En av deltagarna i intervjun kunde inte delta av privata skäl vilket slutligen blev fem informanter som deltog i intervjun.

5. RESULTAT

Här i resultatet redogör vi för vilka strategier lärarna använder för att bemöta barn med socioemotionella svårigheter, samt vad lärarna beskriver om bemötande med barn med socioemotionella svårigheter i skolan? Detta besvarade vi genom att ha sammanställt informationen från fem personer som arbetar inom skolans område. Först behandlar vi vad det innebär att ha socioemotionella svårigheter därefter beskrivs det om olika konflikter som kan uppstå i samband med socioemotionella svårigheter. Vidare sammanfattar vi om lärarens bemötande, lärarens förhållningssätt, strategier för bemötande samt att bemöta barn i den pedagogiska miljön. Till sist problematiseras fallbeskrivningen om hur Stefan blir och bör bemötas genom olika strategier. I citaten har vi ändrat talspråk till skriftspråk, för att få ett bättre flyt i läsningen.

5.1 Vad innebär socioemotionella svårigheter

Emma, Lina och Anna yttrar sig om att socioemotionella svårigheter är ett stort begrepp, det kan vara allt från diagnoser till de som allmänt har svårt med sociala och emotionella funktioner. Uppfattning är att inom skolans värld är det vanligt att tänka diagnos för att veta hur barnet fungerar. ”Även om det handlar om en diagnos eller inte spelar det ingen roll vi måste ändå arbeta med de här barnen och hitta förhållningssätt och arbeta med dem”, säger Emma.

Det framgår av alla informanter att barn med socioemotionella svårigheter kan vara inåtvända, utåtagerande samt har svårt med samspelprocesser. Det innebär att de har svårt att förstå sammanhanget i ett samtal, tolka koder och att läsa av andras signaler. Oftast har de svårt med turtagning. Vissa barn har även svårt att sortera intryck, saknar drivkraften samt har inlärningssvårigheter. Enligt Lena kan valfriheten i fritidsverksamheten skapa oro för vissa barn, att de mår bättre i skolan med struktur. Det framgår hos Emma och Lina att barn med inlärningssvårigheter har lätt för att tappa motivation vilket kan bli en inre frustration för dem. Barn med socioemotionella svårigheter blir oftast ett hinder för barnet vilket i sin tur skapar kaos hos barnet. Stina berättar att ibland undrar man varför det femåriga barnet beter sig som en två-åring.

Som två-åring håller man fortfarande på att få bekräftelse, sätta ord på sina känslor, varför blir jag arg? och varför blir jag ledsen? Äger jag rätten att få bli arg när jag tycker att jag blir frustrerad eller ställs det krav att nu ska du kunna fixa det här. Nu när de håller på att lära sig, då funkade det, Stina.

Hon menar till exempel för en femåring med socioemotionella svårigheter kan deras beteende likna en två-åringens beteende, vilket leder till ett problem för barnet.

5.2 Konflikter

Informanterna berättar hur olika konflikter kan uppstå genom missförstånd och att det är vanligt att det sker i samspelprocesser eller i kommunikation mellan barn och vuxna samt mellan barn och barn. När barnet inte klarar av att förstå sammanhanget eller känner till signalerna hos de andra barnen i leken eller att reglerna ändras kan konflikter uppstå. Lina menar att en del barn med socioemotionella svårigheter har problem med grovmotoriken. Konsekvensen leder till att de kan uppfattas som ”buffliga” och upplevs som ett elakt bemötande. Detta kan skapa problem i leken genom att barnen inte förstår varandra vilket kan leda till frustration.

Jag kanske börjar i en lek tillsammans med andra och förstår inte signalerna och koderna i samspelet så att jag till slut blir stående. Det kan även vara att barnet plötsligt utgår ur leken genom att upptäcka något annat i stället, Lina.

Lena berättar att det ofta blir konflikter mellan vissa barn som inte fungerar ihop. Hon påpekar att de barn som har svårt att hantera sitt humör blir lätt arga och frustrerade och att någon har haft tendens till att springa i från skolan.

Stina menar att flertal barn har svårt med turtagning och blir frustrerade eller exploderar genom att känna sig orättvist behandlad vid en tillrättavisning. Det finns barn som även har det som strategi säger hon att de måste vara först, störst och bäst. Vidare menar Stina att konflikter kan handla om när till exempel en femåring har ett beteende som en tvååring, det krävs mer av femåringen från omgivningen som är omedvetna om individens oförmåga. Hon menar att det lätt kan bli frustationer och konflikter när för höga krav ställs på femåringen. Till exempel kan det även vara konflikt hos barnet själv som inte får saker att fungera, till exempel vid på-klädning när den vuxne har för stora förväntningar på barnet. Emma poängterar att förmågan att hantera sin ilska är svårt för barn som är utåtagerande.

Emma poängterar att konflikter kan uppstå genom att barn med socioemotionella svårigheter inte förstår att deras beteende kan skapa känslor hos andra, att någon kan bli sårad på grund av deras negativa sätt att bemöta. Informanten upplyser om att barn med Asperger vet att det inte är tillåtet att säga dumma saker men har inte förmågan att förstå varför. Emma anser att vissa barn med socioemotionella svårigheter har lätt för att munhuggas eftersom de vet hur de ska argumentera. Hon menar att det händer att de sårar personer, att det blir personangrepp genom ovårdat språk. Oftast har de, som Lina menar, ett omedvetet provocerande språk till omgivningen som leder till ett störande moment samt konflikter. Emma anser att det lätt kan bli missförstånd eller att barnet känner sig orättvist behandlat utifrån att de inte har språket eller ett rikt ordförråd. Detta leder också ofta till konflikter menar hon eftersom de inte har förmågan att uppfatta vad som sker runt omkring dem. För att undvika onödiga konflikter menar Emma att den vuxne alltid måste ligga steget före. ”Samtidigt är livet fullt av konflikter, men vi måste lära oss att hantera det”.

Lina påpekar att det även kan uppstå konflikter inom barnet själv, det tysta problemet där barnet inte vet vad som förväntas av det. Detta kan leda till ett negativt beteende eller ett utbrott på grund av minsta anledning. Vår tolkning av Lina är att det också kan vara genom hierarki där barnet inte vet sin plats, hittar inte sin roll, till exempel i en ny grupsammansättning.

Enligt Emma kan konflikter lätt uppstå hos barn med diagnoser som till exempel Aspergers-syndrom men även hos de barn utan diagnoser när den vuxne kommer för nära. Det handlar oftast om att vi inte förstår varandra eftersom vi inte tänker på samma sätt. Det finns även barn utan diagnos som har ett tufft verbalt beteende vilket kan orsaka orosmoment i gruppen, anser Anna. Vidare menar Emma att onödiga konflikter sker när den vuxne bland annat håller fast det frustrerade barnet istället för att låta det springa iväg. Vilket vi gör av rädsla för att någon olycka ska hända. Informanten menar att det kanske är bättre att låta barnet springa iväg men ändå ha det under uppsikt, så att ingenting händer barnet. Alla informanter poängterar att det handlar om rätt bemötande, att ha struktur och ramar för att begränsa barnets utrymme där frustation kan uppstå.

5.3 Lärarnas bemötande

Det läggs mycket diagnostänk kring barn med socioemotionella svårigheter, får barnet en diagnos antar de vuxna att det är en lösning på hur det ska bemötas. Oavsett diagnos eller inte så är barnet den person den är med både förmågor och oförmågor. Det gäller också att man identifierar det som är möjligt att jobba med, Stina.

Lena poängterar att för barn som uppträder negativt har bemötandet en stor betydelse för barnet för att inte det ska få negativa följder. ”Ibland hittar man rätt och ibland blir det fel”, säger hon. Alla informanterna lyfter ordet relationens betydelse, att det är den som måste byggas upp först och främst tillsammans med barnet. Lina yttrar sig även om att personkemin är en viktig ingrediens i arbetet med socioemotionella barn. Vidare anser hon, att som vuxen vara en förebild, att ha ett konstruktivt förhållningssätt för att påverka barnens uppförande i gruppen. Det viktigt att vara medveten om vilka signaler läraren sänder ut, menar Lina.

Stina och Lena berättar att de arbetar efter Marte Meo-metoden vilket har gett dem stöd i att bemöta barn med konstruktivt bemötande. Marte Meo handlar om samspelsprocesser att se problemet istället för att se barnet som ett problem. Alla informanter poängterar att det är viktigt att skilja på individ och dess handling, för att inte förstöra deras självkänsla. De menar även att inte gå in för att ändra barnets beteende utan ha fokus på vad som istället kan förändras i miljön samt hos sig själv, att få självinsikt. Enligt Emma är det viktigt att förstå varför barn, ungdomar och vuxna agerar som de gör och förstå hur arbetet kan se ut ”för att kunna skapa en lär-identitet inte en bus-identitet eller värsting-diagnos-identitet. Istället för att arbeta med barnet är här och nu samt hur vi jobbar barnet med fokus på hur vi ska komma i lag”, säger hon. Emma hävdar att det innebär att tala om för barnet att det är dess handling som inte gillas och inte barnet som person.

det är viktigt att skilja på individen och sakfrågan, det tror jag är ett stort problem hos de vuxna idag som vi även ska lära barn att handskas med”. ”Jag skulle aldrig ställa krav på dig om jag inte gillade dig och tror på att du kommer att utvecklas. Jag tror att många är rädda för konflikter och vet inte hur man ska handskas med det. Jag tror att det kan bero på att man inte kan skilja på person och sak. Vad är konstruktiv kritik? Jo! den är mellan personalgruppen och elevens välmående, där har vi en jätteuppgift att hela tiden vara konsekventa allihop, Emma.

när det gäller de lite äldre barnen som har svårt med turtagning samt alltid ska vara först är det vanligt att det blir det ”typiska” barnet. Synsättet är att barnet är medvetet elak eller har det som en strategi. Det kan bero på att barnet inte har förmågan att förstå vad som händer runt omkring honom/henne. Barnet vet inte varför han/hon måste vänta, anser sig kanske orättvist behandlad vid turtagning, Stina.

Stina föreslår att bemöta individen med bekräftelse att “ det är klart att du vill ha hjälp här och nu men Kalle och Pelle är före sen är det din tur okey”. Vidare poängterar Stina om barnet som gärna vill prata som inte tar hänsyn till andra som också vill säga något, att tydligt tala om ”att det är klart du vill prata, du skulle kunna få berätta hur länge du vill, men nu är det Kalles tur att prata”. På samma sätt där barnet är argt eller ledsen menar hon ”att sätta ord på den känslan som man har rätt att äga. ”Då tar vi inte bort lusten från dem. Det blir klart och tydligt, barnet blir respekterad och får ha sin självkänsla och självbild kvar”. Emma, Lina och Stina anser att det är viktigt att säga, att jag ser att du är ledsen istället för att säga, jag förstår. För barnet anser oftast att ingen kan förstå, men att de vuxna ser kan barnet inte komma ifrån.

5.4 Lärarnas förhållningssätt i bemötandet

Stina, Lina och Emma belyser vikten om att ha självinsikt, att kunna förändra sitt eget beteende och synsätt vilket har betydelse för att få barn att fungera. Det framgår även från informanterna att vara flexibel i sin verksamhet, att anpassa efter varje individ. Emma och Lina påpekar att även personligheten är viktig för hur inställningen ser ut i yrkesrollen, till exempel att våga backa vid en konflikt och även att låta någon annan träda in. Stina anser att det är viktigt att observera sin miljö samt formen på verksamheten, vad som kan förändras. Informanten lyfter vikten med att arbeta med läroplanen i förskolan, att förstå vad uppföljning och utvärdering innebär.

I skolan är det mål man ska uppfylla men vägen dit är ändå, vem är du idag? Vad är det för steg vi kan ta i dag ihop, vi kanske inte kan ta de här stegen vilken tur att vi ändrade dem och då lyckades du, Stina.

Stina anser att det annars kan vara riskabelt för barnets utveckling att vänta och tro att barnet ska fungera bättre nästa dag. Något som återkommer hos alla informanter är vikten med en bra relation och tillit vilket ger trygghet för barnet, samt bekräftar barnet med konstruktivt bemötande.

Stina, Lena och Emma arbetar utifrån barnets oförmågor i stället för att se det som svårigheter. Deras förhållningssätt är att arbeta med barnets förmågor vilket Stina uttrycker: ”man har inte lärt sig utav den förmågan man har utan arbeta med det, så att det blir den oförmågan jag har att fungerar bättre”.

Hon menar vidare att grundsättningen är att identifiera det som är möjligt att jobba med, att kartlägga när det blir ett problem. Det är viktigt att se på sig själv samt fundera på vad det är som stör och alla informanter är övertygade om att det går att göra förändringar. Till exempel berättar Stina om sig själv att hon är snabb som person vilket leder till att hon klarar de snabba barnen bättre än de som är långsamma. ”jag behöver jobba mycket mer med barn som är långsamma för att hitta deras tempo”, säger hon. Emma hävdar att det är viktigt att som lärare vara en god lyssnare och utgå från individens behov samt vara övertygad om att det går att göra förändringar. Hon menar att våga ändra sitt synsätt och se i ett annat perspektiv.

Vad kan jag förändra hos mig själv för att nå det här barnet? Inte bara vad barnet behöver. Det här pratar alla om i regeringen och skolverket samt att det finns hur mycket forskning som helst om det här, men fortfarande är det här en stor problematik. Som skollärdare är det den största apparat att få lärarna att hänga med i hur vi bemöter barnen, hur vi tilltalar dem samt hur intresserade vi är, Emma.

Lena beskriver att hon har utvecklats i sin yrkesroll genom att reflektera över sitt eget förhållningssätt samt tagit till sig information genom till exempel föreläsningar. Detta har gett henne god självinsikt samt att hon kan hantera barn med negativt beteende på ett bättre sätt än tidigare. ”För mig handlar det om att ha en enorm god elevsyn och människosyn att man verkligen vill och tror på att alla kan lyckas”, säger Emma. Lina anser att det är viktigt med personligheten, att den har betydelse för hur man själv fungerar med barn som har socioemotionella svårigheter. Lenas synsätt på konflikthantering är,

Att ta varandra i hand och tittar varandra i ögonen. Man kanske vill säga förlåt men det är inte ett måste. Men med handslaget visar vi att nu är vi färdiga och kan gå vidare. Det här ordet förlåt det är något jag reagerar på när vuxna tvingar barn att säga förlåt.

För det handlar mer om att göra förlåt. Om du säger förlåt till mig så kanske jag inte är klar att ta emot det nu jag fixar det kanske senare men inte nu.

Emma beskriver att det lätt kan bli konflikter inombords när man inte når till exempel barnet med Asperger.

Det gäller att förstå dessa bitar också, det är många barn som inte förstår varför de får dumma svar eller inget svar alls. Det händer något annat i deras huvud, de har inte den rika förmågan att se parallellprocessen i konflikten utan de ser bara från sitt perspektiv. Där når du dem aldrig. Då måste du gå faktamässigt fram det är där du kan nå dem, Emma.

Lina påpekar att den vuxne ska vara en förebild för barnet, att ha ett konstruktivt förhållningssätt för att påverka barnens uppförande i gruppen. Det är viktigt att vara medveten om vilka signaler läraren sänder ut.

5.4.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis innebär det att som lärare ha god självinsikt, att kunna reflektera över sitt förhållningssätt, vad är det som orsakar barnets negativa beteende? Hur bemöts barnet? Vad är det som kan förändras hos mig själv som läraren. Det gäller även att vara en god förebild för barnet samt att ha konstruktivt förhållningssätt. Informanterna menar att vikten ligger i att bemöta alla barn där de är eftersom alla individer är olika samt reagerar på olika sätt i olika situationer. Att ha en förståelse för barnet med socioemotionella svårigheter, att det inte är barnet som ska förändras utan förändringen ska ligga i miljön och i den vuxnes förhållningssätt. Vikten är att anpassa kraven, ta fram det barnet är bra på och ge positiv feedback. Det är viktigt att bekräfta barnets vilja och känsla samtidigt som att vägleda istället för att döma och tillrättavisa. Barn med socioemotionella svårigheter tappar lätt självkänslan genom att misslyckas samt när det blir negativt bemött. Därför är det viktigt att kunna skilja på individ och handling. Informanterna menar att det inte är barnet som ska få skulden utan det är deras handling som inte är okey vid en incident. Det är även viktigt att skapa en god relation samt tillit för barns fungerande och uppbyggande av deras självkänsla eftersom barnet inte blir lika sårbart vid misslyckande. Det gäller att bemöta barnet med socioemotionella svårigheter med förståelse samt att få omgivningen att förstå att barnets negativa beteende inte är av ren elakhet.

5.5 Strategier för bemötande

Alla informanter belyser vikten av att inte ändra på barnets beteende utan fokus bör läggas på vad som kan förändras i miljön samt synsättet hos sig själv. Anna berättar att barn med socioemotionella svårigheter har svårt att anpassa sig samt att fungera i samspel med andra. Hon poängterar att det är frustrerande när det inte fungerar som hon förväntar sig. De övriga informanterna menar som Anna att vikten ligger i att ha fasta ramar och vara konstruktiv i bemötandet. Emma poängterar vikten att ha självinsikt, att kunna släppa taget och lämna över till andra instanser är den egna kompetensen är begränsad.

Enligt Emma saknar många barn med socioemotionella svårigheter drivkraften, de har ingen motivation till att skapa kunskaper. Barnen anser sig inte behöva det eftersom de inte vill bli något som är konkret för ett lärande av skolans ämnen. Hon upplyser om att

skolverket håller på att driva fram ett entreprenöriellt lärande i skolan. Emma förklarar begreppet som kreativitet, att barnet motiveras till ett lärande utifrån sitt intresse.

Detta går att göra om och anpassa lektionerna och det är ett sätt att möta de här barnen på. Nu har jag jobbat med äldre ungdomar som har ett annat verbalt språk men det går att tänka så i de lägre klasserna också, Emma.

Anna och Lina anser att det är viktigt att ha erfarenhet och kompetens för att kunna bemöta barnet på rätt sätt. Lina menar att vara kreativ, ha idéer hur man ska agera i olika situationer är viktigt. Vidare menar hon att det gäller att respektera barnet utifrån där de är. Emma, Anna och Lina menar att, för att få vissa barn med socioemotionella svårigheter att fungera på ett bra sätt innebär att de behöver vara väl förberedda inför kommande aktiviteter. Anna och Lina poängterar att även pedagogen behöver vara förberedd och genomtänkt till den aktiviteten som ska ske. Det handlar om att resonera med sig själv för att få barnen att nå målen i verksamheten ”hur den ska gå till. Hur ska jag lägga upp det för att det ska fungera för alla? Vad har jag för mål med det här?” säger Lina.

Emma upplyser om att barn lättare tar in information genom att visualisera, hon hävdar att detta arbetssätt saknas hos många vuxna. Genom att vara bestämd så får inte barnen något utrymme att protestera, för utan valmöjligheter begränsas deras förutsättningar att ha ett negativt beteende. Stina påpekar om det är några som stör i en grupp är det bättre att arbeta med dem i stället för att ha fokus på de som inte stör.

Enligt Lina så har de en strategi genom punktmarkering vilket innebär att en lärare håller uppsikt över en viss person för att undvika olika incidenter. Stina och Emma förespråkar att även genom vägledning och positiv bekräftelse kan barnen lotsas genom olika situationer både på rasterna och i skolan för att förhindra incidenter. För barn som inte klarar av att vara i diskussionsgrupper eller tar för mycket plats gav Emma ett tips om att skriva i Google drive på internet. Det innebär att flera personer kan sitta i olika rum, vara uppkopplad och skriva tillsammans utan att behöva ta bort diskussionsutrymme i verksamheten. Läraren kan även följa deras skrivande och ställa frågor och styra upp en diskussion i dokumentet.

Ibland kan diskussioner ge utrymme till argumentation vilket oftast utmynnar till en konflikt, påpekar Lina. I detta kan det vara bra att markera bestämt att det du säger är inte okey och därefter vända sig om och gå därifrån menar Lina. Emma säger att hon tidigare varit den fysiska när det gäller att hantera konflikter innan hon hade lärt sig att våga avvakta. Med en del barn gäller det att vara tydlig, bestämd och strikt, för en del barn gäller det att släppa taget. Emma förklarar enligt en föreläsning av John Hejlskov att människan är fyrkantiga.

Ett sätt att bemöta de här barnen är att inte alltid vara fyrkantig och konsekvent genom att säga, ett bestämt nej! så där får du inte göra. Det gäller faktiskt ibland att bryta den här fyrkantigheten med att vara lite mjukare. John förklarade att man ska kunna känna det med armarna hur det känns. Pekar vi med hela handen fortsätter vi att vara fyrkantiga. Ett konkret exempel är när ett barn som släss, framför allt en Asperger-autism. Om vi går fram och säger att nu får det vara nog och håller fast dem så hjälper det inte, det släpper inga spänningar snarare tvärtom... När barnet går in i en läsning är det viktigt att den vuxne tänker mjukt för att låsa upp spänningarna.

Vid en konflikt på skolan är det den vuxnes skyldighet att styra upp dem och sätta sig ner för att reda upp situationen genom att handleda barnen. Det innebär inte att alla behöver älska varandra utan det viktiga är att ha respekt för varandra vilket alla behöver

förstå. Det här är viktigt att jobba med i yngre åldrar, jag har stått med 16-17 åriga barn som inte är så trevliga. Jag har önskat att man redan på lågstadiet har satt ner foten ordentligt om hur man till exempel behandlar kvinnor samt hur man uttalar sig. Vi måste ta ett större ansvar, konflikter är ju en del i processens i hela vår utveckling och ändå så är alla så rädda för konflikter, säger Emma.

Stina påpekar att våga vara självkritisk när något inte fungerar. Hon anser att det är viktigt hur vi talar till det yngre barnet.

Pratar vi med barnen på sådant sätt att, det här är tufft för dig nu när vi ska gå ut och du ska klä på dig, armarna fläktar och far helt vilt runt omkring bara för att du vill vara först. Men du ta mig i handen så går vi ut.

Informanten menar att vägleda barnet och ge ett alternativ innan det sker ett utbrott. Detta förhållningssätt gör att barnet inte tappar självkänslan eftersom det är den som är lätt att förlora vid fel bemötande. ”Förstår jag sammanhanget när det här barnet inte fungera vet jag också vilka handfasta saker jag kan använda mig av, för att kunna ge stöd till barnet”. Så länge det gäller de yngre barnen är det lärandet som är i fokus. Emma lyfter vikten med att arbeta med läroplanen i förskolan, att förstå vad uppföljning och utvärdering innebär. Det är viktigt att arbeta med värdegrunden, var och ens värde och att respektera varandra. Det är den vuxnes förhållningssätt som är betydelsefull, att arbeta med frustrerade barn med konstruktivt förhållningssätt, små förändringar som inte förstör relationen. Informanten anser att det är viktigt att förmedla till barnet att ”det är inte för min skull vi gör det här, utan för din skull”

Stina anser att det är viktigt att vara flexibel i en planerad verksamhet, att ha respekt för individen som inte fungerar just nu på grund av vissa omständigheter. Att våga släppa och göra något annat i stället, att ha en mer anpassad aktivitet. Hon anser att det annars kan vara riskabelt för barnets utveckling att vänta och tro att barnet ska fungera bättre nästa dag.

Lena brukar fråga och diskutera med förskoleklass-barnen om man får lov att bli arg, vilket är vanligt att svaret blir att det inte är okey. Hon vill tydliggöra för dem att det får man, men

du får inte göra vad som helst. Du får inte kalla någon för det ena eller det andra, du får inte slå någon och så vidare. Visst får vi lov att bli arga, det är en känsla vi har. Det gäller att lära barnen att hitta strategier för att kunna hantera sin ilska, att hitta och känna vad som händer innan ilskan, att lära sig känna till signalerna, säger hon.

En strategi vilken Lena använder sig av är kroppsspråket, till exempel stödtecken i stället för att tillrättavisa barnen verbalt. Det kan till exempel handla om att vänta på sin tur eller sitta ner vilket ger mer tydlighet för barnen istället för att upprepa samma sak. Detta kan bli en ond cirkel samt att det tär på individen och den vuxne genom att bli tjatig. Det är viktigt att barnen känner sig omtyckta samt att som pedagog vara motiverad att gå till arbetet.

Stina poängterar att det inte är lätt för barnet med turtagning men att på ett strategiskt sätt träna på turtagningen. Det är viktigt att vara tydlig om vad som ska ske innan barnet får sin tur. Hon menar att det är lätt att bli frustrerad när ett barn aldrig blir färdig med en aktivitet. Det gäller att kunna ge dem tid och hjälp med aktivitetsövergångar. Till exempel visa på något sätt vilken tid de får på sig innan nästa aktivitet.

Vid orättvisa kan barnet lyftas genom att tala om att ”du klarar det här och det är inte alltid rättvist, eftersom vi alla är på olika sätt. Men du klarar det här på ditt sätt och för Pelle är det svårt så han gör på sitt sätt“, säger Lena. Hon poängterar vikten av att våga särbehandla eftersom livet inte alltid ser likadant ut för alla. Lena upplyser om att det finns en bild som kan visas för barnen, en djurgrupp där man talar om att

för Apan är det en baggis att klättra upp i trädet men hur går det för elefanten. Så här är det, vi är olika och dig möter jag så och dig möter jag så. Det handlar om att åter igen bygga relationer. Att barnet känner att jag vill dig gott.

I konflikthantering har informanterna en strategi där det resoneras med barnen om vad som har hänt, de tydliggör vad som inte är okey och varför. I samtalen är det viktigt att få barnen delaktiga om vad som kan ha gjorts annorlunda. De diskuterar med barnet som lätt kan bli arg, hur känns det? hur gör du? samt om strategier, att lära barnet få känna till signalerna innan ett utbrott. Lina liksom de andra poängterar att det är viktigt att ha struktur i verksamheten, att barnet samt läraren är förberedda inför dagens aktivitet. Viktiga ingredienser när det gäller barn med socioemotionella svårigheter är att ha en planerad verksamhet. Lina förklarar vikten med att anpassa lektionerna utifrån individens förutsättningar.

Emma menar att den vuxne behöver skapa mindre utrymme för destruktiva beteenden vilket kan leda till konflikter i den ostrukturerade leken. Det kan förhindras genom att ha strukturerad aktivitet på rasterna samt att den vuxne är med. Som till exempel att bygga en hinderbana för det hyperaktiva barnet, där de får utlopp för sin överaktivitet. Emma menar att ”vi måste vara kreativa och hitta lösningar i stället för att ta bort den fria leken

5.5.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis finns det olika strategier som informanterna visar att de använder sig av när det gäller barn med socioemotionella svårigheter. Miljön runt barnen kan förändras genom att ha så lite intryck som möjligt, att ha fasta ramar, strukturer, vara konstruktiv samt ha självinsikt. Detta kan minska stress samt kaos hos barnet vilket minskar negativa beteende. Oftast har dessa barn svårt att fungera i den fria leken vilket resultatet belyser om att vara kreativ och strukturera upp den fria leken utan att ta bort den. Ytterligare strategier som informanterna använder sig av är att, själv som lärare vara väl förberedd inför en lektion/aktivitet samt att förbereda barnet. Barnet har ett behov av att veta vad som kommer att ske, hur det går till, när och hur länge. Detta kan även göras genom visualisering. Eftersom motivationen oftast saknas hos barn med socioemotionella svårigheter påvisar resultatet strategin om entreprenöriellt lärande. Det innebär att motivera barnen genom kreativitet samt att utgå från deras intresse.

Där det ofta förekommer konflikter eller olika incidenter påvisar resultatet en strategi om punktmarkering av en individ för att förhindra negativa handlingar. I konflikthantering visar resultatet att resonera med barnen om vad som har hänt eller vad som kan göras annorlunda har en positiv inverkan på barnen. Strategin är att vägleda och lära barnet hitta andra vägar samt lära dem att känna till sina egna signaler innan ett utbrott.

För att förhindra argumentation och störande beteende kan Google drive användas som en strategi. En informant föreslår att använda stödtecken som en förstärkning till det verbala språket i stället för att återupprepa till exempel tillrättavisandet. Det är viktigt att

kunna vara flexibel i sin verksamhet, att kunna anpassa aktiviteten efter individens mående här och nu. Det gäller också att ge barnet tid samt förberedelse inför övergångar till andra aktiviteter.

5.6 Att bemöta barn i den pedagogiska miljön

Informanterna menar att miljön är viktig för lärandet hos många barn som har socioemotionella svårigheter. Det innebär dels att inte ha för stora grupper eftersom alltför många intryck gör dem oroliga och okoncentrerade. Emma och Stina menar att, anpassning av aktivitet efter varje individ är viktig för barnen för att de inte ska bli oroliga, irriterade eller aggressiva.

Lina och Emma menar, att det är viktigt med att barnen känner en trygghet i klassen både på lektionerna liksom på rasterna. Emma berättar att i hennes verksamhet har det skapats trygghet i skolan för barnen genom att ha trygghetsvandring. Det innebär enligt Emma att barnen fått gå två och två de äldre går med de yngre på verksamheten för att de ska visa var de känner sig trygga eller otrygga med mera. Utifrån de vandringarna kan sen personalen kartlägga vilka platser där det bland annat kan ske trakasserier och där det behövs lärare. Detta sker med uppföljning och diskussioner för att bygga en trygg skolmiljö och förhindra olika incidenter. ”Detta gör vi i elevrådet istället för att de kommer med sina önskelistor, vi vill ha nya bollar och så vidare”. Hon påpekar att det är en spännande process samt att det leder till tryggare miljö samt diskussioner om till exempel vad trakasserier betyder och vad det innebär. Det kan även bli ett likabehandlingsarbete som ett projekt i klasserna.

Informanterna anser vidare att klassrummen bör begränsas med för mycket intryck eftersom barnen inte kan sortera alla intryck. Emma poängterar vikten av att ha diskreta gardiner och väggar med begränsade färger och mönster. Vidare pratade informanterna om att ha struktur på miljöns utformning för att få de socioemotionella barnen att fungera i verksamheten. Stina poängterar att det även är viktigt att observera miljön och formen på verksamheten för att se vad som behöver förändras. För att ge barnen trygghet så är det viktigt att skapa en homogen grupp anser Lina. Det innebär även att det ökar självkänslan samt bygger upp deras självförtroende att våga men även lita på sig själv, att man klarar olika uppgifter menar Lina. Hon anser att detta är extra viktigt för barn med socioemotionella svårigheter. Lina upplever att barnen idag är medvetna om allas olikheter, likheter och dess olika förmågor vilket bidrar till ökad toleransnivå.

5.7 Strategier och bemötande i fallbeskrivningen

I fallbeskrivningen fattas det ett bra ledarskap, struktur och förberedelse för Stefan anser alla informanter. Det krävs verktyg och klara övergångar för honom anser Stina. Informanterna tolkar att han förmodligen har lätt för att bli arg, vilket innebär att det är viktigt att ha en struktur och förbereda honom inför kommande aktivitet. De menar att Stefan behöver ha konkret vägledning hur han ska lösa de problem som uppstår. Stina belyser förståelsen för att ingå i ett sammanhang, att förstå att han är en av alla och inte bara är Stefan. Vidare menar Stina att han inte kan sortera informationen, han tänker bara på att det ska bli tyst. Stefan går igång på det här eftersom de andra inte respekterar honom. ”Oftast är det för att de andra inte förstår vilket stöd Stefan behöver ha” anser hon.

Emma poängterar att Stefan behöver förberedas en tid innan genom att förklara hur det kommer att se ut, att diskutera med honom var han ska sitta och så vidare. Stefan klarar

inte av att platserna är till för alla, han kanske behöver ha sin egen stol. Att han springer ut ur rummet förmodar hon är att han ser en utväg, han kan inte bryta och tänka om.

Lena förmodar att det är Stefan som är den som oftast får skulden för sitt beteende vilket är viktigt att tänka på. För att hjälpa honom anser Emma att han kanske behöver visuell information om aktiviteten. Emma menar att hans beteende kan bero på att han inte vet vad som kommer att ske. Det finns många olika teorier om varför Stefan är som han är. Att sätta gränser innebär att båda blir vinnare på olika sätt, läraren vinner striden och Stefan blir en vinnare genom att han klarar en lektion utan konflikter.

Lina anser också att det är viktigt att vara bestämd och på ett positivt sätt tala om för honom att han måste flytta stolen och varför. Hon menar vidare att inkludera de andra barnen i situationen. Emma belyser vikten om att sätta sig in i Stefans värld för att kunna förebygga en incident i den här situationen. Lena lyfter vikten med att bygga förtroende igen, att du och jag tillsammans gör det här. Lina anser att när Stefan rusar ut ur rummet är det bättre att invänta tills han är mottaglig för diskussion. Det är viktigt att reda ut situationen, att resonera om händelsen menar alla informanter. Lina anser att det är viktigt att komma fram till en strategi som fungerar för Stefan och även för de andra i klassen i denna situation men även i liknande situationer. Anna upplever Stefan som en aktiv person och därför bör man undvika situationer där det kan bli diskussioner. Enligt Lina bör man undvika att hamna i en ond cirkel när det handlar om konfrontation med Stefan eftersom han lätt blir frustrerad. Hon menar vidare att det som skulle kunna hjälpa Stefan är att ge honom olika strategier och vara bestämd så slipper han få konsekvenser av sitt handlande. Det kan bland annat göras genom att ge honom samma plats vid liknande situationer.

Att det redan har gått för långt i fallbeskrivningen anser alla informanter. Stefan fick för mycket utrymme anser Lina. Lektionen skulle ha varit mer genomtänkt och förberedande för Stefan poängterar alla informanterna.

6. DISKUSSION OCH ANALYS

Vårt syfte med examensarbetet var att undersöka lärarnas perspektiv på arbete med barn med socioemotionella svårigheter samt vilka strategier de använder. I arbetet har vi behandlat frågorna om vilka strategier lärarna använder för att bemöta dessa barn. Även hur lärarna beskriver sitt bemötande gällande barn med socioemotionella svårigheter i skolan. Vi kommer här att sammanfatta tidigare forskning, vad litteraturen visar samt resultatet i diskussionen utifrån vårt eget perspektiv i kontext med de här barnen.

Vi har i vår studie fått fram tidigare forskning om diskursen om en skola för alla vilket har pågått under en längre tid. Diskussionen handlar om att kunna bemöta alla barns olikheter för att få en fungerande skola. Tidigare forskning visar att vikten ligger på att lärarna behöver få kompetensutbildning samt kontinuerlig handledning i skolan. Som blivande lärare kommer vi förmodligen att få möta flertalet barn med socioemotionella svårigheter, vilket kräver ett professionellt bemötande för att få barnen att fungera i skolan. Utifrån vår studie har vi fått fram olika strategier som används för ett bra bemötande. I resultatet har vi fått fram att barn med socioemotionella svårigheter är ett stort begrepp, det innebär bland annat att barnet har svårt med den sociala och emotionella förmågan i samspel och i kommunikation med andra.

Vi förmodar att problematiken ligger i arbetet med konflikthantering när ett barn av någon anledning inte fungerar i verksamheten. Hur ska skolan hantera problemet? Detta visar också resultatet att det är ett utmanande arbete och att det krävs ett pedagogiskt arbetssätt samt ett konstruktivt bemötande. Vår erfarenhet är att det är tålamodskrävande och komplicerat att hantera barn som har en socioemotionell svårighet. Resultatet visar att det finns en frustration över att inte ha rätt verktyg för barnen när de inte fungerar i verksamheten. För det första förstår vi frustrationen genom att själva har upplevt, att när kunskapen fattas är det lätt att se barnet som ett problem. För det andra kan det leda till att synsättet blir det "bråkiga" barnet som alltid hamnar i olika incidenter.

Wiking (1991) påvisar i vår studie att barn med socioemotionella svårigheter vanligen får en stämpel som det "typiska" barnet. För att undgå detta visar resultatet att det är viktigt att skilja på individ och sak, att inte se barnet som ett problem utan dess handling. Vår reflektion är att ta med sig detta förhållningssätt för att undvika att barnet tappar självkänslan. Vi förmodar att konsekvensen annars kan bli att bemöta barnet negativt samt ha negativa förväntningar. Vidare anser vi att det är lätt att se barnet som ett problem, att fokus ligger på att förändra barnets beteende. Vi har lärt oss att det krävs kunskap om ett bra mötande för att få dem att fungera i verksamheten. Vad har vi för synsätt?

Wiking (1991) menar att synsättet behöver förändras hos lärarna, att inte ha förutfattade meningar som till exempel beskylla barnet som bortskämt av föräldrarna. Å ena sidan har Wiking skrivit boken för 22 år sedan vilket kan innebära att det har blivit alltmer uppmärksammat idag. Synsättet måste förändras till att se barnets svårigheter samt att se det positiva hos barnet. Å andra sidan kan det fortfarande finnas maktlöshet samt okunskap vilket kan leda till att hålla fokus på vilka brister barnet har. Detta synliggörs i resultatet hur viktigt det är med lärarens roll och synsätt. Att inte se det negativa utan kunna se runt barnet, vad som kan orsaka svårigheterna. Vi har även fått fram i resultatet vikten med självinsikt, att kunna förändra sitt eget förhållningssätt för att få barnet att fungera. Stina belyser vikten med att vara självkritisk när något inte fungerar.

Hon säger enligt ett citat i resultatet att, ”förstår jag sammanhanget när det här barnet inte fungera vet jag också vilka handfasta saker jag kan använda mig av, för att kunna ge stöd till barnet” (s.23).

Kommentar [T1]: Enligt ett citat i resultatet blir det tydligare då som Erika menar

Detta har vi tagit fasta på eftersom vi som blivande lärare anser att dagens barn är vår framtid. Skolan har enligt Lpfö (98 reviderad 2010) som riktlinje att tillgodose alla barns behov. För det första anser vi att det borde vara obligatoriskt med specialpedagogisk utbildning för alla lärare. Å ena sidan finns det information och forskning på nätet där alla pedagoger kan läsa och skapa kunskaper. För det andra anser vi att alla pedagoger bör hålla sig uppdaterade för att kunna utföra ett professionellt arbete.

6.1 Konflikt hantering

Informanterna upplever att hos barn med socioemotionella svårigheter skapas det oftast ett inre kaos. Detta orsakas bland annat av oförmågan att se helheten i samspeletsprocessen. Den oförmågan kan leda till att det lätt uppstår konflikter eftersom de inte har den kognitiva förmågan att hantera sin frustration. Hur ska dessa barn bli bemötta och vilka strategier finns det? Vi har i vår studie fått fram olika behov av strategier, verktyg samt olika bemötanden hos barn med socioemotionella svårigheter.

I vår erfarenhet av att arbeta med olika barn och dess olika behov har vi upplevt maktlöshet när ett barn av någon anledning inte har fungerat i verksamheten. Vi förmodar att det är svårt att hantera och bemöta utåtagerande barn i skolan. Det är lätt att backa, känna obehag och/eller rädsla eftersom kunskap saknas. För det första vill vi gärna gå in och uppfostra och ta en auktoritär ledarroll. För det andra förmodar vi att det också handlar om att gå in i försvar när något inte fungerar som det är tänkt. För det tredje finns rädslan för att misslyckas i sitt arbete som lärare, vilket leder till att försöka få barnet att sluta vara destruktiv, att förhindra barnet att hamna i olika incidenter. I ett försök att förhindra barnet att utöva sina aggressioner visar resultatet att ibland får man backa och våga avvakta. Studien belyser vikten av att våga avvakta istället för att hålla fast det frustrerande barnet. Genom att backa kan barnet lättare få tillbaka sin självkontroll. Vi anser att det är ganska självklart att hålla fast en person ökar frustrationen. Å ena sidan kan det förhindra en fysisk handling är det bättre att hålla fast individen. Å andra sidan är det hela tiden en avvägning hur man ska agera. Vår reflektion är också att det skapas olika strategier efterhand i arbete med utåtagerande barn.

Vår upplevelse är att en del lärare går in och avbryter så fort som möjligt i en konflikt medan andra ofta avvaktar för att se om barnen kan klara upp det själva först. Vad som är intressant är vad resultatet visar att barn även utvecklas i konflikter. Det innebär att läraren måste veta gränsen när de ska träda in eller inte i en konflikt. ”De vuxna måste ta ett större ansvar även om konflikter är en del i processen i hela vår utveckling, samtidigt som alla är så rädda för konflikter” säger Emma. Vi reflekterade över resultatets yttrande över att barn utvecklas i konflikter genom att resonera med barnen efter en incident/konflikt. För det första får barnet reflektera över händelsen samt vilka konsekvenser det leder till, vilket förhoppningsvis kan ge lärdomar/varning. För det andra får barnen en chans genom vägledning att bearbeta bakomliggande orsaker vilket Wiking (1991) poängterar att orsaken kan vara brister i hemförhållandet. För det tredje kan resonemanget leda till att konflikter reds ut med lärarens hjälp och avslutas med vänskap eller att barnet får chans att ventilera sina bekymmer.

Enligt Green (2003) finns det barn som inte har förmågan att hantera sin impulsivitet samt behärska sin frustration. Vi har upplevt flertal gånger på skolan att kamraterna ignorerar eller åsidosätter barnet som alltid är inblandad i konflikter. Förmodligen har barnets impulsivitet och dess utåtagerande även skapat problem hos den vuxne. Här menar vi att barnet genomskådar kroppsspråket vilket får barnet att ta på sig skulden. Wiking (1991) hävdar att det är vanligt att utåtagerande barn ofta får skulden i konflikter, de blir ofta det svarta fåret genom sitt negativa beteende. Författaren menar att detta kan få dem att känna sig misslyckade, samt att många lider av ångest. Vår reflektion är det som även framgår i resultatet att förändra sitt synsätt, att vända den negativa bilden av barnet till positivt. Ta fram det barnet är bra på samt att tydliggöra det för klasskamraterna som också oftast har en negativ bild på barnet. Det vi blev positiva till var Marte Meo-metoden vilket handlar om ett konstruktivt bemötande där två av informanterna belyser vikten med att skilja på individ och handling för att inte inkräkta på barnets självkänsla. Marte Meo handlar även om att observera sig själv samt miljön om vad som kan orsaka barnets agerande. För det första anser vi genom att arbeta på detta sätt minskar vi att barnet misslyckas i skolan. För det andra minskar även konflikterna vilket kan bidra till ökad självkänsla hos barnet. Detta fick oss att tänka på ett helt annat sätt, att vi först och främst måste arbeta med oss själva, våga pröva samt förändra olika strategier.

6.2 Samspel och kommunikation

Resultatet visar att informanterna upplever att konstruktivt bemötande är en viktig strategi för barn som har socioemotionella svårigheter. Det är betydelsefullt att ha en bra relation som byggs upp under en längre tid. Det vi har fått fram i studien är det Johannessen (1997) menar att barn med socioemotionella svårigheter agerar utifrån hur de blir bemötta. Vidare menar författaren precis som resultatet visar att det är genom förståelsen som läraren kan hantera och bemöta barnen. Å ena sidan kanske det inte hjälper med konstruktivt bemötande eftersom en del barn inte kan ta till sig positivt beröm. Å andra sidan betyder det inte att vara negativ mot barnet utan hitta strategier där barnet fungerar. Resultatet visar att det är viktigt att vara klar och tydlig som lärare för att barnen ska förstå vilka förväntningar som ställs på det.

Enligt Johannessen (1997) har vissa barn problem med impulsivt beteende vilket kan innebära ofrivilligt fysiskt handlande, det betyder att barnet inte hinner tänka efter innan ett agerande. Författaren menar också att en del barn har svårt med samspel, att förstå andra i kommunikationen, de ser bara till sitt eget bästa. Av erfarenhet gäller det för det första att ha tålmod eftersom barnet inte vill ge sig i första taget, de vänder och vrider på sina tankar för att inte bli överbevisade. Enligt resultatet är vissa barn med socioemotionella svårigheter duktiga på att argumentera, vilket kan bidra till negativa konsekvenser. För det andra är det ett irritationsmoment vilket stör de andra klasskamraterna där en av oss har sett att de andra kamraterna ignorerar individen för att inte ställa till bråk. För många barn enligt Vissers et al. (2009) är det vanligt att de känner sig oskyldiga samt att de inte kan se sina egna fel.

Andersson (2011) påvisar att en individ med positiv självbild kan bli en orealistisk bild av sig själv. Självbilden är att han/hon är övertygade om att de kan allt, de inser inte sina begränsningar utan anser sig själva som smarta elever. Vår reflektion är att, för barn med socioemotionella svårigheter är det ett stort problem på olika sätt att inte fungera fullt ut. Det innebär att barnet hamnar i ett inre kaos och agerar därefter. Vi reflekterade över en användbar strategi i resultatet där barnet inte får utrymme till

argumentation samt att barnet inte blir störande i gruppen. Det handlar om Google dokument där flera barn kan sitta uppkopplade på internet och skriva i samma dokument samtidigt. Om det är bara är det aktuella barnet som får sitta i ett annat rum anser vi att det kan innebära att barnet blir särbehandlat samt exkluderad. Enligt Johannessen (1997) ska barnet inte bli särbehandlat på grund av sina svårigheter utan ska behandlas precis på samma sätt som de andra barnen. För det första håller vi med om att barnen ska behandlas lika. Å ena sidan kanske det inte finns utrymme eller datorer för fler än ett barn att sitta avskilt. Å andra sidan kan det hjälpa barnet att fungera vilket leder till ett mer välmående. För det andra är det lärarens skyldighet att anpassa verksamheten efter barnets behov i möjligaste mån. Enligt läroplanen 98 (reviderad 2011) ska alla barn i skolan få möjligheten till utveckling och lärande samt att skolan ska arbeta med allas lika värde även när det gäller barn med funktionsnedsättning.

6.3 Miljöns Sociala betydelse

Studien visar det Wiking (1991) hävdar att i förskole - och grundskoleåldern är barnen ännu formbara. Författaren menar att det går att skapa möjligheter samt utveckla barnets förmåga att hantera sitt utåtagerande beteende. Studien belyser vikten med att tidigt upptäcka barn med socioemotionella svårigheter. Att fånga barnen i tidig ålder och sätta in omedelbara åtgärder vilket kan vara avgörande för ett bestående mönster. För det första anser vi att eftersom barn är i skolan en större del av dagen finns möjligheten att tidigt upptäcka svårigheterna hos barnet. Samtidigt belyser resultatet om att bemöta barnet positivt samt ge vägledning för att få dem att fungera i verksamheten. För det andra är det viktigt att vara medveten samt ha förståelse för deras svårigheter. Å ena sidan är det svårt att veta om det är ett beteendeproblem eller vanlig trots när det gäller de yngre barnen. Vi menar att det kanske inte läggs någon större vikt på trotsighet som går över efter en viss tid, utan missar att det kan bli ett bestående problem vilket kräver stödinsatser. Studien visar att trots är en gränssättning för de yngre barnen för att förstå sin omvärld. Å andra sidan bör vi som studien också visar att för dessa barn sätta gränser och bemöta barnet med konstruktivt bemötande samt ge vägledning.

Vi har i vår studie fått fram att det är viktigt att ha struktur samt vara konkret i verksamheten. Resultatet visar att en strukturerad verksamhet minskar att konflikter uppstår när det gäller barn med socioemotionella svårigheter. För dessa barn är det vanligt att det sker missförstånd i kommunikation med andra vilket hämmar deras sociala lek. Därför är det bättre med strukturerade lekar där vuxna är med och styr upp, visar resultatet.

Vår reflektion är att vi har lärt oss att den fria leken är viktig för barnen, risken är att den fria leken tas bort om vi inte begränsar strukturen. Å ena sidan visar resultatet att det gäller att inte att ta bort den fria leken, utan vägleda barnen hur de ska leka innan det går över styr. Vi anser att det gäller för den vuxne att vara kreativ, att hitta problemlösningar för att få alla barn att fungera i verksamheten. Resultatet påvisar om att vara kreativ att det handlar om att lägga till aktiviteter som till exempel en hinderbana i den fria springleken, att som vuxen förhindra att det uppstår incidenter. Studien poängterar vikten med att berömma de yngre barnen i leken när det fungerar, att sätta ord på vad som fungerar. De menar även att använda korta kommandon för att kunna nå barnet, att det blir lättare att förstå vad som menas. Vi anser att denna strategi kan användas till alla barn. Å ena sidan kan det vara extra bra för barn med socioemotionella svårigheter vilket oftast kräver en förtydlighet.

Resultatet belyser om att observera miljön, vad kan förändras för att barn med socioemotionella svårigheter ska fungera. Ett problem är att vissa barn med socioemotionella svårigheter inte kan sortera intryck, till exempel färgglad inredning samt olika uppsättningar på väggarna. Tänker vi på det när ett barn inte fungerar i verksamheten? För det första anser vi att det är ett dolt hinder hos barnet, de vet inte själva orsaken till beteendeproblemet. Vi menar att barnet inte har förmågan att säga rakt ut att problemet ligger i rummets inredning. För det andra har barnet lika svårt att ta emot information, det gäller också att tänka på hur det talas till barnet. Återigen är det korta kommandon, tydlighet samt visuell information som behövs vilket resultatet också visar. För det tredje tänker inte en del barn på samma sätt som andra gör vilket innebär att bemötandet har en betydelse. Av erfarenhet tolkar en del barn med socioemotionella svårigheter bokstavligt vad som sägs. Detta anser vi är viktigt att ha med sig i skolan, att försöka tänka på vad som sägs. Å ena sidan är vi inte mer än människor vi kan inte vara perfekta. Å andra sidan är huvudsaken att medvetenheten finns för att successivt kunna förändra sitt förhållningssätt.

Tryggheten för barn med socioemotionella svårigheter är viktig för deras välmående. Vi anser att resultatet gav ett bra tips om trygghetsvandring både utomhus och inomhus. Det innebär genom demokratisk grund att kartlägga där barnen känner sig trygga respektive otrygga. De menar att utifrån dessa dokument och utvärderingar kan miljön förändras till en tryggare miljö. Vi anser att saknas det förståelse för vilka hinder barn med socioemotionella svårigheter har, att inte bemötas efter sina förutsättningar kan det ge större svårigheter för dem. Mooij och Smeets (2008) menar att skolans inkompetens kan förvärra barnets socioemotionella svårigheter genom att det blir felbehandlat. Även Mooij och Smeets (2008) refererar till Cartledge & Talbert Johnson, menar att en bra sammanhållning och ett bra arbetsklimat är betydelsefullt för barn med socioemotionella svårigheter.

7. METODDISKUSSION

Tidigare forskning visar att risken är stor att barn med socioemotionella svårigheter hamnar i kriminalitet om de inte får rätt stöd samt ett bra bemötande i skolan. Eftersom vi har en skola för alla är strävansmålen att det ska fungera med alla barns olikheter. Det betyder att det krävs bred kunskap samt förståelse inom specialpedagogiska stödinsatser. Därför väcktes vårt intresse att forska om ämnet genom vikten med skolans bemötande för barnets välmående och att de ska lyckas i framtiden. För att nå målet med vårt syfte vilket vi tidigare har nämnt, har vi valt en kvalitativ studie genom intervjuer. Vi anser att informationen vi fick in genom intervjuerna blev ett intressant och givande material. Våra intervjufrågor ledde även till ett gediget innehåll på grund av kunskapsrika informanter. Eftersom alla informanter hade olika infallsvinklar på svaren vilket vi gärna ville belysa i resultatet skapades ett problem. Eftersom det är en kvalitativ studie fick vi korta ner materialet i form av en sammanfattning vilket vi behandlar i resultatet. Från början hade vi en del svårigheter med att hitta material som var relevant för oss, gällande bemötande och strategier av barn med socioemotionella svårigheter. En del av litteraturen vi använde var av äldre årtal vilket ledde till att vissa delar var inaktuella.

I vårt sökande av olika sökord på Gävle högskolas databaser hittade vi till slut en hel del informativ litteratur som överstämde med vårt arbete. Förutom materialet vi har samlat in skulle förmodligen en avhandling ge ökad tillförlitlighet i studien. Eftersom vi anser att genom litteraturforskningen överensstämmer med informanternas erfarenheter förmodar vi leder till en ganska hög kvalitet i studien. I studien har vi fått fram en del strategier som kan vara grundläggande samt användbara i vissa situationer med utåtagerande barn. Vi menar att eftersom barns förutsättningar förändras finns det inte fullständiga verktyg att tillgå utan det utvecklas under arbetets gång. Eftersom vi tidigare har känt maktlöshet i att bemöta utåtagerande barn genom vårt arbete inom skolan, har denna studie ökat vårt kunskapsförråd. Genom studiens grundläggande kunskaper om barn med socioemotionella svårigheter hoppas vi kunna delge detta vidare till de som arbetar inom skolans område.

Vi har fått fram att barn som har socioemotionella svårigheter ofta stöter på olika hinder i den sociala miljön vilket skapar inre kaos. Detta innebär för dem en hel del misslyckande vilket leder till försämrad självkänsla. Det vi tidigare har nämnt i studien är vikten med rätt bemötande samt att användningen av olika strategier. Vi menar att det kan hjälpa samt ge stöd i dessa barns utveckling och lärandet. Genom detta har vi nått vårt mål med studiens syfte samt att vi har besvarat våra frågor.

TACK

Vårt intresse var att fördjupa oss i ämnet om barn med socioemotionella svårigheter vilket har varit tidskrävande och berikande på flera olika sätt. Vi vill därför tacka våra familjer och vänner som har stöttat oss i arbetet. Vi vill även tacka våra informanter för deras deltagande samt för ett intressant och givande material. Ett stort tack till våra handledare som har väglett oss i vår skrivande. Sist men inte minst vill vi tacka varandra för ett gott samarbete vilket har varit både krävande och givande. Att arbeta tillsammans med detta ämne har berikat vårt synsätt på människans olikheter.

REFERENSER

Allen, D., Lowe, K., Brophy, S., & Moore, K. (2009). Predictors of Restrictive Reactive Strategy Use in People with Challenging Behaviour. *Journal Of Applied Research In Intellectual Disabilities*, 22 (2), 159-168.

Andersson, L. (2011). *Fritidshem: vägledning - pedagogiskt förhållningssätt*. 1. uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Burk, L. R., Armstrong, J. M., Park, J., Zahn-Waxler, C., Klein, M. H., & Essex, M. J. (2011). Stability of Early Identified Aggressive Victim Status in Elementary School and Associations with Later Mental Health Problems and Functional Impairments. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 39(2), 225-238.

Eresund, P. & Wrangsjö, B. (2008). *Att förstå, bemöta och behandla bråkiga barn*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Greene, R.W. (2003). *Explosiva barn: ett nytt sätt att förstå och behandla barn som har svårt att tåla motgångar och förändringar*. Stockholm: Cura.

Hejlskov Elvén, B. & Hejlskov Elvén, B. (2009). *Problemskapande beteende vid utvecklingsmässiga funktionshinder*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Höjer, D. (2007). *Empati: vägledning för pedagoger och föräldrar*. Stockholm: Sveriges utbildningsradio.

Johansson, B. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. (3. uppl.) Uppsala: Kunskapsföretaget.

Johannessen, E. (1997). *Barn med socio-emotionella problem*. Lund: Studentlitteratur.
Juul, J. & Jensen, H. (2003). *Relationskompetens i pedagogernas värld*. (1. uppl.) Stockholm: Runa.

Kinge, E. (2008). *Barnsamtal: den framgångsrika samvaron och samtalets betydelse för barn med samspelssvårigheter*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Moffat, T. (2011). Increasing the Teacher Rate of Behaviour Specific Praise and its Effect on a Child with Aggressive Behaviour Problems. *Kairaranga*, 12(1), 51-58.

Mooij, T., & Smeets, E. (2009). Towards Systemic Support of Pupils with Emotional and Behavioural Disorders. *International Journal Of Inclusive Education*, 13(6), 597-616.

Nilholm, C. (2003). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (3., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Sverige. Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket

Sverige. Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Sveriges utbildningsradio Lindsjö Lasse (2011). *UR Samtiden - Hur kan utåtagerande barn bemötas?* [Elektronisk resurs]. Utbildningsradion. Sändes den 14 feb 2011
<http://www.ur.se/Produkter/162607-UR-Samtiden-Hur-kan-utatagerande-barn-bemotas>

Stormont, M. (2002). Externalizing Behavior Problems in Young Children: Contributing Factors and Early Intervention. *Psychology In The Schools*, 39(2), 127-38.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet (2007). *Reflektioner kring specialpedagogik* [Elektronisk resurs] : sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Visser, M., Singer, E., van Geert, P. C., & Kunnen, S. E. (2009). What Makes Children Behave Aggressively? The Inner Logic of Dutch Children in Special Education. *European Journal Of Special Needs Education*, 24(1), 1-20.

Webster-Stratton, C. (1993). Strategies for Helping Early School-Aged Children with Oppositional Defiant and Conduct Disorders: The Importance of Home-School Partnerships. *School Psychology Review*, 22(3), 437-57.

Wiking, B. (1991). *Bråkiga barn: praktisk psykologi för pedagoger i förskola och skola*. (1. uppl.) Solna: Almqvist & Wiksell.

1. BILAGOR

1.2 Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter från Gävle högskola ”Mona Mattsson” och ”Jeanette Pierrou” som studerar lärarprogrammet mot förskolan och grundskolans tidigare år. Vi går nu sista terminen och har påbörjat examensarbete om barn och elever med socioemotionella svårigheter. Vi anser att förskolan och skolan har en viktig roll där det krävs kunskap och förståelse för att bemöta barn och elevers socioemotionella svårigheter. Vi vill därför undersöka lärarnas perspektiv på barn med socioemotionella svårigheter samt vilka strategier det finns att tillgå. Eftersom socioemotionella svårigheter kan innebära både att vara utåtagerande och tillbakadragen har vi avgränsat arbetet genom att utgå från utåtagerande barn och elever. Detta innebär konflikthantering samt att hitta strategier för att stödja och skapa förutsättningar för utveckling och lärande för dessa barn och elever. För att berika vår kompetens som blivande förskollärare och lärare är vårt intresse att undersöka vad förskolan och skolan använder sig av för strategier i sitt bemötande av utåtagerande barn och elever för deras utveckling och lärande. För att undersöka detta bestämde vi oss för att utföra kvalitativ undersökning i form av intervjuer. Ni blev utvald som informant dels genom tips från rektorer samt genom personlig kännedom.

För att rama in problematiken har vi gjort en fiktiv fallbeskrivning vilket kan ligga till grund för vårt samtal under intervjutillfället. Vi kommer inte att närvara båda två samtidigt under intervjutillfället utan vi arbetar var för sig. För att smidigt kunna utföra intervjun samt samla information vill vi gärna använda diktafon eller mobil för att spela in samtalet. Informationen vi har samlat in kommer att skrivas ner och användas i vårt arbete. All insamlad material kommer att behandlas konfidentiellt för att det inte ska hamna i orätta händer. Uppsatsen som är ett examensarbete på 15 högskolepoäng kommer att publiceras på internet i diva- högskolan i Gävle vilket innebär att den blir tillgänglig för allmänheten.

Att medverka i vår studie genom att bli intervjuad är frivilligt samt att ett ja- sägande inte är obligatoriskt. Ni som informant har alltid rätt att avbryta en påbörjad intervju eller avböja en fråga. För att skydda er integritet kommer inte era namn eller förskola/skola att nämnas i uppsatsen. Ni har även rätt att begära att få läsa arbetet innan den publiceras enligt vår överenskommelse efter intervjun.

1.3 Fallbeskrivning

Vår fiktiva fallbeskrivning handlar om Stefan som går i 1:a klass. Han bor i ett mångkulturellt område tillsammans med mamma, pappa och tre mindre syskon. Stefan är en glad och hjälpsam kamrat så länge som det är rättvist i hans ögon och att det går hans väg. I klassrummet råkar han ofta i konflikt med sina kamrater och lärare. När det sker en incident har han svårt att inse sina egna brister samt att behärska sitt humör vilket ofta slutar med ett aggressivt agerande.

Den här dagen i skolan skulle klassen titta på film och läraren bad eleverna att ställa ut stolarna så att alla skulle kunna se TV: en. Stefan hjälpte inte till utan gick och satte sig längst fram på en stol. De andra eleverna påpekade att det var orättvist och sa till honom

att hjälpa till. Han satt kvar på stolen. Eleverna satte sig ner på stolarna och filmen började. Stefan som skymde TV: en för några elever bad honom att flytta på sig eller sjunka ner lite så de också kunde se. Stefan blev irriterad och vägrade att flytta sig, han menade att då kunde han inte se. Läraren bad honom att lyssna på de andra eleverna att flytta sin stol. Stefan reser sig upp och skriker åt dem att vara tysta eftersom han får svårt att följa med i filmen. Han blir arg och börjar skrika om att alla är så dumma mot honom och slår till en elev som sitter bredvid, slänger iväg sin stol innan han rusar ut ur klassrummet.

1.4 Intervjufrågor

1. Vilka erfarenheter har ni av och vad innebär socioemotionella svårigheter för er?
2. Hur har du lärt dig hantera barn/elever med socioemotionella svårigheter?
3. Hur kan olika konflikter/ incidenter och problem se ut i barngruppen?
4. Känner ni till några strategier/ förhållningssätt som ni har använt praktiskt för att kunna förebygga olika Incidenter och konflikter i barngruppen? I så fall vilket resultat fick ni?
5. Hur skulle ni hantera situationerna i fallbeskrivningen, när det gäller att bemöta Stefan?
6. Vilken handledning har ni tillgång till vid hantering och bemötande av barn/elever med socioemotionella svårigheter? I så fall av vem? och på vilket sätt?

Vi kommer att höra av oss några dagar efter ni fått detta brev, för att stämma av för ett godkännande om er medverkan samt tidsbestämmelse och plats för intervjun.

Vid eventuella funderingar kan ni kontakta vår handledare Maud Söderlund mailadress: msd@hig.se

Jeanette Pierrou: mailadress jeanette.westerberg67@hotmail.com

Mobil: 072 2096567

Mona Mattsson: mailadress mona.mattsson@hotmail.com

Mobil: 073 931789